S. A. AFRICAN PUBLIC LIBRARY
1 MAR 1955

No. 8—Vol.-LIII

Friday,
25th February, 1955

Registered at the G P O. as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

Indian Education And Segregation In Johannesburg

(By MANILAL GANDHI)

DURING my week-end visit to Johannesburg I was able, with the kind assistance of Mr. Narsi Parbhoo, Chairman of the Indian Parents Association, and the officials of the Transvaal Indian Congress, to get first information about the position of Indian education, which has caused a good deal of perturbation among the parents, owing to the unexpected closing down by the Department of Education, of the Indian High School at Booysens. The position is this: There is one high school in Newtown, an area presently predominantly occupied by Indians. This school is known as the Johannesburg Indian High School and Training College for Indians. To meet the need of the growing Indian school-going population a High School building at Booysens, a suburb of Johannesburg, formerly made use of for European children but subsequently rendered vacant, since more commodious buildings were provided for them elsewhere where they could conveniently go, was changed into an Indian High School. This building was gratefully appreciated by the Indians and six hundred children had been attending that school the whole of last year. Without any previous notification to the parents the pupils were informed by the school authorities at the closing of the school term, that no children must go to this school at the opening of the next term but that they should go to a school which will be ready for them at Lenasia.

Now Lenz was much talked about as being the future township for Indians under the Group Areas Act, and the Indians were therefore not favourably disposed to accept this arrangement on the part of the Department of Education. The Indians immediately established an organisation known as the Indian Parents Association and representations were made first to the Central Board of Education and then to the Department of Education. The Association was told by the Central Board of Education that they abided by the instructions received from higher authorities and were helpless. A similar reply was also received from the Department of Education. They were not able to approach His Honour the Administrator.

I have no reason to believe that I am incorrectly informed. No one would be more pleased than I if I am incorrectly informed and in that case I shall not hesitate to tender my sincere apologies to the authorities concerned for any unconscious error on my part I do feel that the Department of Education should be the last to allow itself to get involved in controversial political issues and to become collaborators in what we consider to be unjust and sinister designs of the Government both local and central. The way in which the Education authorities have been acting in the present instance has given the Indians in Johannesburg not unjustifiable reason for suspicion that the Department of Education is lending its hand to the local and Central Governments in trying to force the Indians to accept Lenasia as their area under the Group Areas Act and that no other reason but that has led them to close the High School at Booysens to the Indians. One of the reasons for closing it down, I was told, was that Europeans in the vicinity were opposed to the existence of an Indian school there.

The Indians wanted to be as co-operative as possible with the Department of Education and pointed out the facilities available in the already existing schools for the pupils who have been thrown out of the Booysens High School and to their preparedness to build at their own expense extensions to the existing High school at Newtown, where there is ample room to provide for the children and avoid having to send them daily twenty miles into the wilderness whence they would return late in the evening thus causing great anxiety to the parents.

Not only were none of the proposals put by the Indians entertained by the Department of Education but 73 children of the Booysens High School, who were admitted in Waterval Institute had to be dismissed on verbal instructions received from the Department. In that Institute there are at present 450 children and there is room for 560

Private School Buildings

The Indians could not neglect the education of their children and allow them to roam in the streets. So they made their own arrangements. They have made use of the existing private school buildings—the Bharat Sharda Mandir and the Newtown Islamic Institute. 360 children were being given higher education there under an efficient staff with Mr. M. Harmel, M A., acting as Principal. Mr. N. Parbhoo, chairman of the Parents Association, is working energetically to provide the necessary requirements of the schools.

I am grateful to Mr. Parbhoo for spending a great deal of his time to take me to see the High School at Lenasia and also the Booysens School and on our way I had the opportunity to see the various African Townships including Meadowlands.

I am also grateful to Mr. Moulvi Mia for his kind hospitality and for all the information he was able to give me about his school at Waterval. At the Lenasia High School the Principal Mr. Francis was good enough to take me round and I am grateful to him and his staff for kindly entertaining me to tea. I found at that school 12 classrooms with 11 teachers and 88 pupils, which showed that it had little support from the Indians

Suitable For A Boarding School

Lenasia would be an ideal place for a boarding school provided the Government supplied all the necessary amenities. It is absolutely unsuitable for a day school for city dwellers. For city dwellers the schools should be at a convenient distance as are provided for other sections of the community. There is no reason why Indians should be singled out and thrown into the velt.

It is beside the truth to say that Booysens High School was an eye-sore to the White residents. There were no White residents in the vicinity. On one side was a huge mountain of mine dump. Next to it was open land with trees. This was on one side of the main road with a tramline. On the other side of the road there was a factory, one or two broken buildings, and I saw not more than two or

(Continued on page 85)

FOR . . .
RUBBER STAMPS
AND
PRINTING
CONTACT . . .
STANDARD
PRINTING PRESS
GENERAL PRINTERS
AND
RUBBER STAMP MAKERS
73 BEATRICE STREET, — DURBAN.
PHONE 61006.
P.O. BOX 2782.
TELEGRAPHIC ADDRESS
"QUICKPRINT"
ESTABLISHED 1927.

Phone 53. Telegrams 'SOLANKI.'
P.O. Box 208.
Solanki & Co. Ltd.
Merchant & Direct Importers
Extensive range always carried in the following:
Silks, Drapery, Toilets, Perfumes, Curios, Fashion Goods and Jewellery, Wide Range of Indian, Persian and Chinese Carpets.
Stockists of well-known branded Watches.
COPPERBELT PIONEER STORE
Where Quality and Service are Paramount.
Luanshya, Northern Rhodesia.

Telephone 2335. Telegrams 'BRADFORD'
P.O. Box 110
LUSAKA, NORTHERN RHODESIA
BRADFORD CLOTHING FACTORY
Direct Importers and Wholesale Merchants
Clothing Manufacturers
Proprietor RAMBHAI D. PATEL
Branch:
CITY STORE
Cairo Road, Lusaka
Always in Stock:
Piece Goods, Hosiery, Cutlery Enamelware, Stationery, Drapery, Crockery, & Wool.

B. I. S. N. Co. Ltd.
No sailing in the month of March.
S.S. Kampala due 29th March. Sailing 3rd April.
Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow Fever innoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Innoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.
FARES : DURBAN TO BOMBAY
First Class single without food £83—10—0
Second " " " " 55—0—0
Third Class Bunk 28—10—0
Muslim Special Food £11—10—0 Ordinary Food £4—17—6
Hindu Special Food £10—3—0 Ordinary Food £4—5—6
Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by communication with us by telegram or letters.
For further particulars apply to—
SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.
390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.
Tel. Add. "KARAMAT."

INDIAN OPINION

FRIDAY, 25TH FEBRUARY, 1955

Dominie Buskes

WE have in our midst in Durban Dominie J. J. Buskes, from Amsterdam, who has come to visit the Fellowship of Reconciliation Groups in South Africa, He has been sent by the International F.O.R. from Holland, where he is a leading member of the reconciliation fellowship *"Kerk en-Vrede"* and a Minister of the Dutch Reformed Church. In 1949-50 Ds. Buskes had attended the World Pacifist Conference held in India at Rabindranath Tagore's Shantiniketan and at Mahatma Gandhi's institution at Sevagram, Wardha.

We are very happy to welcome Ds. Buskes. He has come at a very opportune time when our local Dutch Reformed Church with its perverted notions about Christianity is causing a tremendous amount of unrest particularly among the oppressed people, who form the greatest majority of the Union's population, and who have no effective voice in the Government. God alone knows where it will lead the country to. All these ideas about Apartheid and Segregation are based on principles which are the very negation of Christianity. The desired change in the country leading to the happiness and contentment of all sections of the people cannot be brought about unless there is a radical change in the mental attitude of the rulers. There can be no better pressure than the moral and spiritual pressure to bring about this change in the mental attitude and no better person is suited for that than Ds. Buskes, himself a Minister of the Dutch Reformed Church. It would be much easier for him to approach those at the helm of affairs and to bring home to them that we are all children of one God and that there are no distinctions based on class, colour or creed in His eye. Ds Buskes holds very liberal views on Christianity and is shocked to see the way it is preached and practised in this country. He criticised the Church too and said he was distressed to find that the sermons preached referred more to the Church than to Christianity. Ds. Buskes' silent services are far more greater and much more valuable than those who render them by making a big noise. We very heartily welcome Ds. Buskes and wish him every success in his mission of peace and goodwill to mankind.

NOTES AND NEWS

Assaults By Police

A 28-year-old European police constable, August Wilhelm Karl Schaup, was sentenced to a fine of £20 or 40 days imprisonment with compulsory labour when he was found guilty, by Mr. D. S. de Jean, in the East London Magistrate's Court, of assault. The complainant was a 68-year-old Indian, Anthony Timothy, who was assaulted on October 12 in Kimberley Road. The fine was paid.

This news item appeared in the East London 'Daily Despatch' dated February 14. We are informed that Timothy had three ribs broken as a result of the assault. These assaults by the police are becoming frequent. In Johannesburg a police who had broken into a private house and had brutally assaulted two leading members of the Transvaal Indian Congress—Mr. A. Patel and Dr. E. M. Moosa was also recently convicted. And soon after, a report appeared in the Johannesburg daily papers of a similar assault by another police on a Coloured. Congress leaders, who have been assaulted, we understand, are suing for damages. This sort of thing on the part of the police is taking place before the Bill introduced by the Minister of Justice Mr. C. R. Swart, giving further arbitrary powers to them has been passed. One wonders what will happen after the Bill becomes law. One wonders too as to who is more guilty the police or the Minister of Justice.

New Passport Restrictions

The Departure from the Union Regulation Bill, which the Minister of the Interior, Dr. T. E. Donges, has introduced in the Assembly, makes it an offence for any person over the age of 16 years to leave the Union without a passoprt or a permit. It also makes it an offence for any person to convey from the Union any person over the age of 16 who has not a passport or a permit to leave the Union if he has no permit or passport. A person over the age of 16 who leaves the Union without a passport or permit is liable on conviction to a penalty of imprisonment without the option of a fine for a period of not less than three months and not more than two years. For conveying or assisting a person without a passport the penalty is a fine not exceeding £2,000 or imprisonment for a period not exceeding 12 months or to both fine and imprisonment. For the purposes of the Bill the Union includes South-West Africa but it will not be necessary for a person in the Union or South-West Africa to get a passport or permit to visit Basutoland, Bechuanaland or Swaziland. There will be no restrictions on the issue of a permit to a person who satisfies the Department of the Interior that he wishes to leave the Union permanently. A person whose application for a passport or permit for a visit outside the Union is refused may within one month after being notified of refusal, apply in writing to the Minister of the Interior. The Minister may confirm the refusal. A passport or permit will be valid for 12 months, but the Minister may at any time by written notice to the holder withdraw a permit or passport.

Muslims And Population Register

Muslims in Durban have been given special permission to continue wearing the traditional headgear when being photographed for an identity card under the National Population Registration Act. The Act stipulates that the photograph shall show a clear, unsmiling picture, with the subject being hatless. Local Muslims felt this would infringe the requirements of their religion. Most Muslims wear their tarbushes at all times, including their places of worship. They remove them only when going to sleep, and made representations to the Electoral Officer. Permission has been given for Muslim men to continue to wear their tarbushes. Muslim women would be required to remove their face veils, but would wear their "dawnies" (silk headdresses) so long as the ears were visible. Mr. G. C. de Wet, Principal Immigration Officer in Durban and Protector of Indian Immigrants, reminded Durban Indians that they were required to provide some means of identification when being photographed. In addition to signing the completed form, or providing a finger-print impression, they were required to show the photographers their birth certificates, their Colonial-born passes or their discharge certificates so that the index number of one of these documents could be filled in on the photographers' form.

Never Too Old To Learn

Many young men give up studying because they think they are too old? 79-year-old Mr. Thomas Rayan of Sydney affords an example of how one is never too old to learn. Mr. Rayan has just passed his school-leaving certificate examination, but he is bitterly disappointed—he failed in French and thus failed to Matriculate to university. He aspires to complete an arts or law course. He took up studying when he retired from the Post office. He says age should not deter anybody from study or sitting for examinations.

JOHANNESBURG WESTERN AREAS REMOVAL SCHEME

SOME PERSONAL REFLECTIONS

By MANILAL GANDHI

I MADE a weekend trip to Johannesburg to get first hand information about the working of the Government's Johannesburg Western Areas Removal Scheme, which has become a matter of deep concern not only to those directly concerned but to all democracy and justice loving people of all races, and also about effects of the closing down of the Government Indian High School at Booysens, one of the suburbs of Johannesburg. I shall deal in this article with the Western Areas Removal Scheme.

I am deeply indebted to Father Trevor Huddleston for sparing his most valuable time for me. He is taking an active part in protesting against this unjust and inhuman act of the Government and is giving help to the needy. Because of these activities of his Father Huddleston is being subjected to unbecoming attacks by the Minister of Justice, Mr. C. R. Swart, and false charges of incitement are being levelled against him. That is the fate of all who champion the cause of the oppressed people and it suits the real Communists well when such people are dubbed as Communists. Father Huddleston very kindly arranged for me to be taken to Sophiatown, the first place to be bombarded by the Government. Saturday, February 12 was fixed for the removal of the first 150 families from Sophiatown but since there was a great deal of agitation and threat to resisist the evil act of the Government the latter took no chances and took steps to put its scheme into operation four days before the stipulated time. Those who were to be removed were served with notices on Tuesday evening to be prepared to be shifted from their premises by 6 o'clock the following morning. From early hours of the morning Sophiatown became a war zone with 2,000 police fully armed and with sten guns parading the streets and guarding the whole area. With all this and in pouring rain 30 to 40 families out of the 150 who had received notices managed to get away and were given temporary shelter in the spacious school building of St Cyprian Church Father Huddleston and Father Sidebotham with all their very kind assistants together with the Congress workers gave these people all the comfort that was possible.

An Elephant To Kill An Ant

It was already understood that any resistance on the part of the people was to be absolutely non-violent and all the stories of their being armed with weapons were just a fabrication. A few irresponsibles may perhaps have had some weapons but there is no doubt about the fact the Government authorities used an elephant to kill an ant. They did so to strike terror into an unarmed meek and mild people. Both the officials of the Western Areas Resettlement Board and the armed police did not deal gently with the people. They over-awed them with their force of arms and virtually bundled them with all their belongings in military trucks and drove them off to Meadowlands.

According to Government reports 98 per cent of them were too willing to go. If that were so all this military display was not necessary. They could have been handed the keys of their respective houses and told to go at their own convenience—not in pouring rain. The giving of bread and bottles of drink and bread and milk of which so much song was made by the authorities was surely no compensation for all the trouble and inconvenience the families with all their little children were put to But of course in the eyes of the authorities these people were not human beings deserving of human treatment.

Second Bombardment

The second bombardment also took place unawares. I was lucky enough to be on the spot. On Monday afternoon another 150 families were served with notices to be ready to be removed to Meadowlands in the morning at 6 o'clock. I went to see the place at 5 in the morning. As my taxi was about to turn from the main road into Bertha Street there were a number of police on guard and stopped us from entering the street We went a little further and turned into another street and I disposed of the taxi and went walking. I found that people were being removed from their shacks in Bertha Street. On this occasion there was not the same military display as there was on the first occasion. There were about 800 armed police scattered in every street corner in the area of operation. All vehicles but those belonging to the police were stopped and some allowed to proceed after questioning and some had to turn back. There was no previous public notice that certain roads would be closed to public traffic. It gave the spectacle of a real police state. The police could do what they liked.

No Other Alternative

I was lucky not to be interfered with because I happened by chance to be in the company of a European gentleman. I questioned several of those who were to be removed. Some said they were happy to go because they would have decent houses to live in. I asked them if they knew anything about the conditions that prevailed at Meadowlands. They said they did not know. There were others who said whisperingly: "What can we do? We have no other alternative." That was a true answer. What could those poor people do? The Government had purchased the properties occupied by them. They were now Government's tenants and were told to vacate and the only place offered and was open to them to go to was Meadowlands. The previous "landlords" had sold their properties because they were forced to do so. They were in financial difficulties and were not able to pay off their bonds. So they had no other alternative but to sell to a ready bueyr. There were others who had sold their properties because they feared that they were not safe with them and that they would have to lose them in any case.

Shocking Conditions

Most of the people now removed to Meadowlands lived in Sophiatown in shocking conditions. That they have now a little more decent houses to live in is certainly a blessing But at what price? They have lost for ever their right of ownership. That was one place where they were given that right. That right has now been taken away from them. The Minister of Justice stated in the House of Assembly that it was against his principle to give them the right of ownership. What can be more unjust and inhuman than to deny the sons of the soil the right to own their own property?

There are various other reasons why this removal scheme is objectionable I will refer the reader to the statement appearing elsewhere in this issue by Robert Resha, a leader of the African National Congress.

The Government tries to make the world believe that it is just clearing the slums. It would have been an admirable thing if that were so. But if anybody is guilty of creating slums I have no hesitation in saying without exaggerating that it is the Government. It is the duty of the Government to provide all the necessary requirements for sanitation, health and hygiene to all its citizens. It provides these only for its White citizens while in the case of the non-Whites they are utterly neglected. Under the pretext of slum clearance it uproots the slum dwellers and together with them those who dwell in their own beautifully built properties and throws them in undeveloped areas to make room for the White citizens. This has been and is still being done in Durban and it has been and is still being done in Johannesburg. If it really cared to clear the slums and to see that its citizens lived decently it would have notified the landlords to improve their properties and if they failed to do so it would have taken the necessary action against them under the health laws. It would have made a start with the worst slums of Johannesburg and would have set an example by cleaning up the existing African townships. It is just shocking to see the conditions in which the Africans are allowed to live in some of the townships now adjoining Meadowlands and no doubt Meadowlands will in due course suffer the same fate.

Evading The Issue

Apparently it is only the White citizens who need all the amenities of life. The non-Whites can put up with anything. When we complain of slum conditions in South Africa we are immediately told that they are better than those existing elsewhere. That is evading the issue. Two wrongs do not make a right and one cannot adopt a policy of providing everything for one section and practically nothing for the other sections.

Though indefensible from a legal as well as moral point of view, the non-Whites may be tolerant enough to concede to the White people a larger share, notwithstanding the fact that they are one fourth of the population, but surely the non-Whites are entitled to get at least half of what the White citizens get. But the fact is that they do not get even a quarter of what the Whites get.

The non-Whites are by their very nature a peaceful and law abiding people. They are grateful for any little kindness shown

them. They are prepared to treat as an act of kindness even what is justly due to them. But the rulers seem to be taking undue advantage of the meekness of the non-Whites and are becoming more and more arrogant. Even a worm will sting if it is irritated. The time will surely come if the rulers do not mend their ways in time when they will have to pay a heavy price for their folly. I hope and pray that the non-Whites will never lose their heads as the rulers are doing and that they will never dream of resorting to the methods the rulers are adopting against them. Their greatest advantage is that they are numerically superior and their cause is unchallengably just. They have therefore nothing to fear. They must shed all fear but that of God. They must refuse to be provoked into violent action under the direst circumstances and however much provocation there may be. They must be prepared to lay down their lives quietly for refusing to submit to evil. They will find in the end that the enemy's guns will have been muzzled and they will have conquered him with love and not hate.

Sophiatown is under the Government's hammer. It will not rest until it has cleared the place for the White people. So far only those have been removed who were homeless. The next to be dealt with will be those who own *their own properties*. One can judge from the pictures appearing in this issue that they are by no means slums. They can adorn any European suburb in Johannesburg. What is to become of them? Dr. A. B. Xuma who holds an honoured position among his own people as well as among the Europeans has his residential quarters in Sophiatown. It is about the best and most beautiful building in the area. What is to become of it. It still remains to be seen.

THE CONDITIONS IN MEADOWLANDS

VIEWS OF AN AFRICAN LEADER

THE following points were made by Mr. Robert Resha, one of the outstanding leaders of the African National Congress (Transvaal) in the course of an interview Mr. Manilal Gandhi had with him in Johannesburg.

The Government say that the Western Areas are black spots in a White area.

The truth is that the Western Areas were set aside for the Africans but later on they were encircled by European dwellings.

And because the Europeans have come nearer the Africans, it is the Africans who must move.

The Government say that the removal is a slum clearance scheme. But Moroka Emergency Camp and Orlando Shelters are major slums. Why are they not removed?

"This is a slum clearance scheme," the Government say. But the area is going to be inherited by wealthy whites.

"The people are willing to go"—then why must there be an Act of Parliament forcing them to go?

"The people will be protected"—the question is, against whose guns for only the Government have guns.

"No amount of sweet words from Mr. Prinsloo, Chief Information Officer of the Native Affairs Department, no amount of threats from the Minister of Native Affairs, Dr. Verwoerd, and no "protection" by Brigadier Rademeyer, Commissioner of the S.A. Police, will conceal the fact that the removal of the people of the Western Areas of Johannesburg means the shameless and brutal robbery of the Africans' inherent right to buy and own land and have property rights.

"It means rendering the Africans homeless in the land of their birth.

"In Meadowlands a person earning £3 a week will have to pay £3—7—6 rent, which is too heavy where there is only one breadwinner in a family.

"Only such a person can stay in Meadowlands who has some employment in Johannesburg.

"Children over the age of 16 who are not going to school cannot stay in Meadowlands. If they are working they must go to a hostel or pay additional rent.

"If a person is earning £15 he is subject to economic rental.

"If he is earning above £15 he will have to pay 6s. per every £1.

"If a person is out of work and still stays in Meadowlands he must find other accommodation.

"The fact explcited by the authorities that only a few own properties in Sophiatown does not justify the argument that only a few will be the owners. The rest will be potential owners of properties.

"Meadowlands is in reality a labour camp where it is going to be easy for the Government to distribute African labour to the brutal and murderous farmers in the Bethal and Rustenburg mines.

"The Government is implementing its ethnic grouping by having already separated the Africans in Meadowlands according to different groups such as Zulus, Xosas, Sothos etc, so as to prepare the ground for creating fights.

"It is the Congress who has prevented violence not the police.

"Congress has called upon the people to obey its instructions. How long they will be able to do so is not known in view of the fact that all the responsible leaders have been and are being banned and thus being snatched from the people."

POPULATION REGISTER

Indians are informed by the Immigration Department that there is no provision made for signature or address on Form N.V.R. 3 On page one after the name they should put their residential address and at the foot of page one they should put their business address and on page eight they should put their signature.

INDIAN EDUCATION AND SEGREGATION IN JOHANNESBURG

(*Continued from front page*)

three small houses occupied by poor Whites and they were well-hidden from the school building, which lies in the centre, today absolutely vacant and in a neglected condition with many broken panes and the grounds overgrown with weeds. Not to allow it to be used by Indians really amounted to a "dog and the manger" policy.

Lenasia Township

It will be interesting to give a brief history of Lenasia Township. This township is situated on absolutely barren land about 20 miles out of the City and is owned by Lenasia Trust Co, whose directors are Mr. George Beckett, Mayor of Johannesburg, Mr. C. F. Beckett and Mr. D H. Ginsberg. In this new exclusive residential township, specially planned for the Indian community, freehold residential stands are sold from £350 upwards in low monthly instalments.

That there is need for a housing scheme for the growing Indian population is an undoubted fact. What the Indians object to is, firstly, compulsory segregation; secondly, exploitation by owners of a private commercial enterprise; thirdly, they feel that the right thing would be for the Government to build economic and sub-economic houses with all the amenities as are provided for the European section of the community. If that were done they are sure not one will remain vacant and in such a township provided by the Government if there are vacant freehold residential stands sold at reasonable prices and the township is within easy reach of the City, they would certainly be purchased by Indians. But that is what the Government is not prepared to do which is evidenced by the shocking conditions prevailing in Newclare, Sophiatown, Vrededorp and such other places where Indians reside If the Government were only a little more just and sympathetic, I have no doubt it would find Indians to be the easiest to deal with.

A portion of Albertville an African Township. Mr. N. Parbhoo on the right is showing the place to Mr. Manilal Gandhi.

'SUNDAY TIMES' COMMENTS ON WESTERN AREAS REMOVAL

'Sunday Times' dated February 13 wrote the following leading article on the Western Areas removal:

SOUTH AFRICA will have read the news of the first phase of the Western Areas removal with mixed feelings of satisfaction and concern—satisfaction that the operation was carried out smoothly and without any violent incident, concern about the very drastic measures which the authorities considered it necessary to take as a precaution against trouble.

The Minister of Justice told the House of Assembly on Wednesday that it was known that lawless elements in Sophiatown were in possession of firearms and he was convinced that there was a danger of bloodshed. To prevent this was clearly the first duty of the police, but 2,000 armed men is a tremendous force to support a movement to which the majority of the Native families concerned were not opposed. Still more excessive seems Mr. Swart's proclamation banning for 20 days public assemblies in the whole of Johannesburg and Roodepoort.

Dr. Verwoerd seems to like to do things the hard way; not for him the restraints and compromises of cautious statesmanship. If he had conceded the point that no man should be dispossessed of his freehold rights, one of the main objections to the Western Areas scheme would have been dispelled. But that would have been against the principles of apartheid as he so dogmatically interprets it. If he had seen fit to limit the removal to the many backyard shacks which are admittedly unfit to live in, his plan would have been generally acceptable, even though there are other worse slums. But Dr. Verwoerd is not thinking in terms of slum clearance, but of re-zoning, again based on strict apartheid.

The result of the Minister's unrelenting attitude has been a feeling of deep resentment which could so easily have been avoided. The law must be obeyed, but South Africa must one day learn that force is not enough. No country can prosper and be happy without the willing co-operation of every section of its population.

NO, NOT EUROPEAN RESIDENCES IN A EUROPEAN SUBURB

They are African Residences built and owned by them in the non-European suburb of Sophiatown, a portion of the Western Areas the Government wants to turn into a White area.

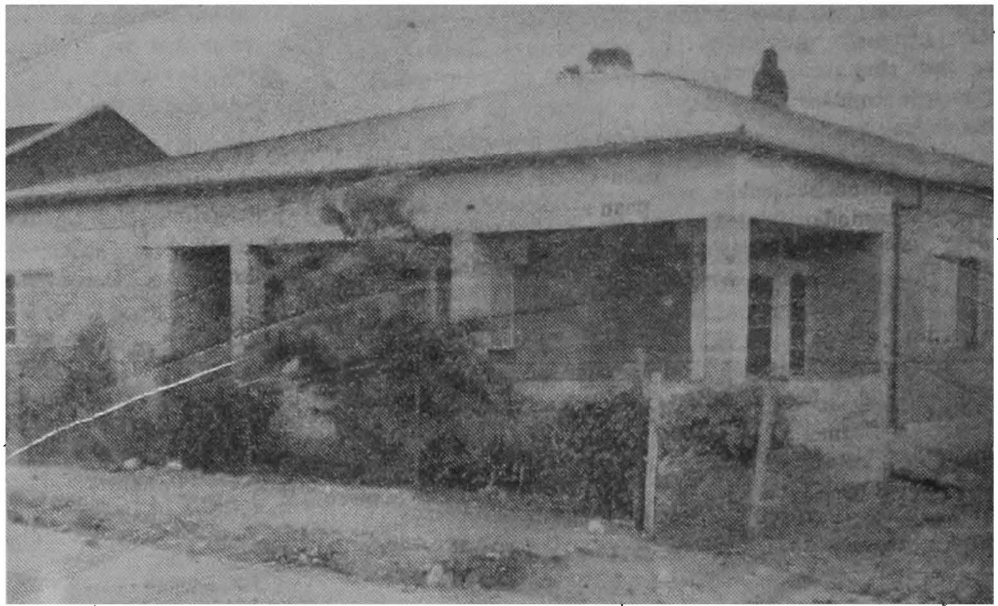

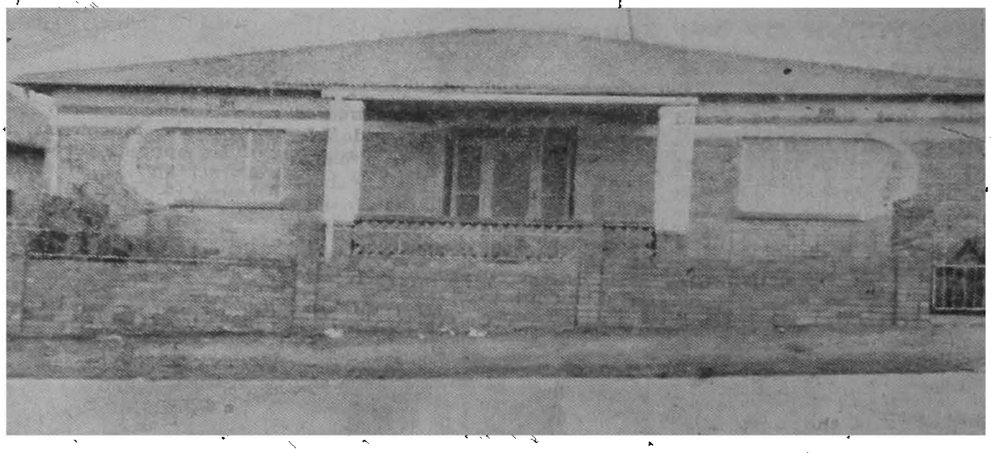

Courtesy The Bantu World

A LETTER 'THE TIMES' (LONDON) DID NOT PUBLISH

The Editor,
'The Times,'
London, E.C.4.

SIR,—Sir Harold MacMichael, in deploring "the disastrous process of inter-breeding with resultant deterioration of both parties" and in referring to "ways" of thought springing from deeply implanted natural instincts" based upon "an underlying biological difference," speaks against the consensus of opinion among modern biologists and social scientists, who place greater stress upon environmental factors.

In any case, there is no evidence at all that interbreeding is desired by any race group in South Africa or that it will be the "inevitable outcome" of non-apartheid policies. When inter-racial marriages were perfectly legal before the Mixed Marriages Act of 1948, less than 0.13 per cent of our registered marriages were mixed. Of this infinitesimal proportion, nine out of ten were between so-called Europeans and so-called Coloureds in the twilight zone where physical differences are imperceptible. Even allowing that there was, and always will be, some extra-marital miscegenation, these figures—which involve an annual average of five marriages between Africans and others—suggest that fears on this subject are no better founded statistically than scientifically.

Sir Harold distinguishes between "the basic principle of apartheid" and "the crude and petty futilities superimposed upon it." It is the contention of those of us who oppose apartheid here that the latter are an inevitable concomitant of the former. In the last seven years of a Nationalist Government much has been done to subordinate, control and humiliate non-Whites in the so called "White areas" and virtually nothing at all new to foster "their full development in their own sphere."

Many are prepared to agree with Sir Harold that total partition of the country as between Whites and non-Whites is theoretically and morally defensible, though it would be economically disastrous for both White and Black; and advocates of this solution have been studiously vague about its territorial implications. But no such form of apartheid is in fact intended. The Nationalist Party, the Dutch Reformed Churches and even the South African Bureau of Racial Affairs—a body of idealists hitherto apparently dedicated to total apartheid—have all explicitly disclaimed partition as the goal. What remains is a greater or less degree of physical separation on the basis of no rights for non-Whites in the "White areas" (90 per cent of the Union) and no rights for Whites — but only "strictly supervised rights" for non-Whites — in the non-European areas which are today inhabited by, but do not support, some 35 per cent of our African population.

This is not the apartheid ideology about which Sir Harold thought he was writing. It has been correctly described by our new Prime Minister as "White domination" — the struggle to perpetuate (by force if necessary, hence our progress towards a totalitarian police state) the political, social and economic privileges of the White minorty (21 per cent) of our population by refusing to share them with even the most able and cultured non-Whites.

Supporters of this policy describe it as "the maintenance of Christian civilisation" and "the self-preservation of the White race." Opponents, seeing these two motives as incompatible and and possibly conflicting, fear that it will achieve neither and is, indeed, heading for disaster'—Yours etc.,

C. W. M GELL.

All political comments in this issue except where otherwise indicated by Manilal Gandhi of Phoenix Settlement, Phoenix, Natal.

ENTIRELY FREE GIFT

for you, if you cut this out and send it with your name and address, stating your choice, to Jarret and Company, Manufacturing Chemists, Box 3711, Capetown." One application only for each person, for one article! Experience the value of these wonderful preparations; DEPT 5.

1. JARRET'S STRAIGHTENING BRILLIANTINE, 2. JARRETT'S WAVEMAKER FLUID FOR WAVING HAIR, 3 JARRET'S ENTIRELY NEW HAIR FORCER TO GROW HAIR: Make it soft and lustrious with life and vitality. 4. Jarret's golden hair wash to get lovely golden hair. 5. Jarret's New Pimple formula to clear pimples. 6. Dr Jeffrey's Skin Whitening Cream to get a beautifully, delicately coloured skin free from stains and marks. 7. Dr. Jeffrey's Bust Developer 8. Jarret's Cleansing pills for men and women. 9. Chaucer's Tablets for reducing fat.

Canvassers Non-European required. Good living. Apply with copies of references to Box 3711, Capetown.

A TRUE CHRISTIAN AND FRIEND OF THE OPPRESSED PEOPLE

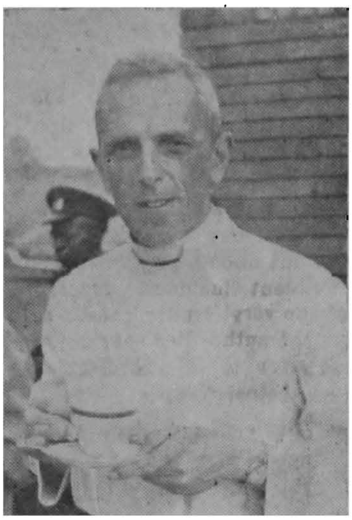
The Rev. Father Trevor Huddleson

THE Rev. Father Trevor Huddleston is Chairman of the Western Areas Protest Committee. This committee came into existence about 18 months' ago and its functions was two fold: (1) to inform and arouse the European public conscience. This it did through the Press, through suburban committees, public meetings and a photographic exhibition. (2) to be ready to support Congress in fighting the Removal Scheme, if such support were needed. This it has also been doing. The non-Europeans as a whole are profoundly grateful to have a true Christian friend like Father Huddleston. The whole Christian world should be proud of him, He has stood by the non-Europeans courageously in the face of danger,

APPEAL

MARCH 24th, 1955, will be the Centenary of the birth of the great South African, Olive Schreiner—writer, leader in the Women's Movement, champion of the oppressed; one who was against all wars, and one who believed in justice to all peoples. To use some of her own words, she wrote:—

"On our great African flag, let us emblazon these words, never to take them down, 'Freedom, Justice, Love; great are the two first, but without the last they are not complete."

A committee has been formed to perpetuate the memory of Olive Schreiner, and it has been decided to establish an "Olive Schreiner Scholarship for Women" at the Universities. We know that this would be in accordance with her wishes.

All contributions should be made payable to "The Olive Schreiner Scholarship Fund," and sent to Mr. Philip Segal, Hon. Treasurer, Department of English, University of Cape Town, Rondebosch, Cape.

(Signed): Margaret Ballinger, Killie Campbell, T. B. Davie, A. de Villiers, H. A. Fagan, E. Barnard Fuller, George Gale, T. J. Haarhoff, Ellen Hellman, Sheila van der Horst, Uys Krige, E. J. Marquard, L. Marquard, E. J. Malherbe, Sarah G. Millin, L. Molteno, Ernest Oppenheimer, Alan Paton, Hansi Pollack, F. W. F. Purcell, E. C. Rowland, R. van der Ross, N. J. Soga, Bertha Solomon, Herbert Stanley, W. G. Stutton, H. B. Thom, D. H. Varley, Manilal Gandhi, Kate Macbanik.

FARM PRODUCE

We are cash buyers of all types of FARM PRODUCE. Forward samples together with quotations to:

AISEN SOUTH AFRICA (PTY.) LIMITED
111/3 Macosa House,
11 Commissioner Street
P.O. Box 11012. Phone: 33-8921
Johannesburg.
Bankers: BARCLAYS BANK D.C. & O.

BETEL LEAVES (PAAN)

When ordering Betel leaves don't forget to write direct to the growers.

Any quality and quantity at wholesale prices.

A square deal all the year round.

A trial will convince you.

Don't hesitate to write to:

COTTONLAND BETEL LEAVES GROWERS CO.

P.O. Box 7, Verulam, Natal.

DELHI DIARY

By Gandhiji

This is a collection of Gandhiji's prayer discourses which he delivered during his last stay in Delhi.

Dr. Rajendra Prasad in his foreword says:

"......In these pages one can read the anguish which he (Gandhiji) felt and the superhuman effort which he was making to restore and re-establish human standards of life and conduct amongst us."

Price: 10s.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Phoenix, Natal

LATEST HINDUSTANI RECORDS

Anarkali	6 Records	£2	6	6
Albela	6 "	2	6	6
Amber	6 "	2	6	6
Afsana	5 "	1	18	9
Deedar	5 "	1	18	9
Aan	5 "	1	18	9
Sagar	5	1	18	9
Sangeeta	5 "	1	18	9
Tarana	5 "	1	18	9
Boot Polish	4 "	1	11	0
Pooja	3 "	1	3	3
Dastan	5 "	1	18	9
Awaara	5 "	1	18	9
Saqi	5 "	1	18	9
Baazi	4 "	1	11	0
Daag	4 "	1	11	0
Hamlog	4 "	1	11	0
Jaal	4 "	1	11	0
Poonam	4 "	1	11	0
Surayaseen	4 " 8 parts	1	11	0
Anhonie	3 "	1	3	3
Naujawan	3 "	1	3	3

We have large stocks of the following QUAWALI RECORDS, Pankaj Mallik, Kanchwala, Shaiklal Ismail Azad, Yusuf Azad, Kallan Khan, Talat Mahmood, Ebrahim Ekbal and others.

Single Records at 7/9 postage and packing extra.

C.O.D. Orders accepted throughout the Union and Rhodesia.

Cash Orders Only accepted for Portuguese East Africa

We are Agents of FILM INDIA in English

Single Copies at 7/9 each. Postage Free.

Yearly £4—0—0, postage free.

AZAD CAFE

11a Kort Street, (First Floor,) Johannesburg

P.O. Box 3379, Telephone: 33-8583,

JOHANNESBURG.

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	6
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
STORY OF THE BIBLE —S. K. George	6	0
A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	8
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	[illegible]
FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	[illegible]
DEHUMANIZATION IN MODERN SOCIETY —Rene Fulop-Miller	1	

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"

P. Bag. Phoenix, Natal.

INDIA LETTER

(From Our Own Correspondent)

Bombay, February 17.

THE 60th session of the Indian National Congress concluded after taking a historic decision to lead the country towards a socialistic pattern of society and economy. The session passed 14 resolutions on varying subjects, each contributing to one or the other aspect of this ideal.

It was at Madras in 1927 that the Congress took the bold decision of proclaiming independence as our goal. Mahatma Gandhi, at the time, had his own misgivings, for independence to him was much more than political freedom. At the Avadi session, Mahatmaji's prescient fears were echoed by almost everyone assuring the people that political freedom was worthless unless one also achieves economic freedom. It was the towering personality of Mr. Nehru that carried the resolution on the establishment of the socialistic pattern of society in India through. The capitalist and conservative elements in the Congress did not dare to come out openly against the new ideal of the Congress. The Congress leaders emphasised that the ideal of socialism was inherent in many previous resolutions of the Congress. But when the socialists were in the Congress and they demanded to adopt socialism as the goal of the Congress they were jeered and forced to secede from the Congress and form another party to pursue their own ideal. In fact this is for the first time that the Congress has defined its economic goal as socialism. The term "establishment of co-operative commonwealth" in the Constitution of India, was vague and liable to contradictory interpretations.

The ideal of socialism, as envisaged by the Congress, does not confirm to the theory and practice of socialism in the western countries. The Congress ideal does not mean nationalisation of all means of production and equitable distribution. The Congress leaves a large section of industries to the private sector. It differs in many other ways with the western type of socialism.

The Congress also fixed a ten-year period for the eradication of unemployment and the full implementation of the basic system of education.

The planners, now engaged in formulating the second Five-Year Plan, will have to bear in mind this new Congress ideal and formulate their scheme in conformity with this ideal.

The Congress President, Shree U. N. Dhebar, said that the resolutions passed by the session presented an "integrated picture of the society we envisage, of a social order based upon moral principles. The 60th session of the Congress marked the third phase of the organisation's march towards its objectives. Independence and the consolidation of the administration had been achieved. Now, the socio-economic phase had been taken up.

Mr. Nehru bade farewell to a gigantic crowd, which had gathered at Satyamurtinagar, in a last-minute speech in which he called upon the people to "go back with some fire. Be prepared for action, constant, continued action, for the great work we have undertaken."

In a warm tribute to Shree Dhebar, Mr. Nehru said that the people would carry with them a powerful impression of the Congress President. It had been the good fortune of Congressmen that Shree Dhebar had been chosen as their President. He had not only conducted the session with efficiency and courtesy, but with a peculiar combination of humility and discipline.

He reminded Congressmen that the older generation would continue to do good work as long as strength and energy remained with them, as they were inspired by an urge from within to achieve something for India. Nevertheless, it must be remembered that they were in the evening of their lives. It was, therefore, right that the Congress should constitute itself anew, and the person holding aloft the banner of freedom on its behalf should be useful with power and zeal in him so that he could represent the Congress, not of the past but of the present and future. Mr. Nehru was confident that the Congress was safe in Shree Dhebar's hands. He assured Shree Dhebar of his loyal services and that of other Congressmen.

He declared that the resolutions of the Congress were in the nature of pledges. The whole world was watching India because she had become significant "in the way we achieved freedom and in the way we have to continue the temerity to act according to our own thinking and not surrender to other people's thinking."

The Governor-General of Pakistan, Janab Ghulam Mohamad, and three Pakistani Ministers participated in India's Republic Day celebrations in Delhi. Although the Pakistani Governor-General was accompanied by three senior ministers, they talked about Kashmir and other problems in general terms with the Indian leaders. Mr. Nehru was in a hurry to leave for the Commonwealth Ministers' Conference in London and could not devote much time for discussion with the Pakistani leaders.

Dr. Khan Saheb, who has joined the Pakistan Ministry recently, received a spontaneous welcome wherever he went. Indian people still revere him as the man who devoted his life to free India from the foreign yoke and suffered years of imprisonment in Pakistan after India achieved independence.

That Janab Gulam Mohamad's visit has promoted goodwill between the two countries was amply demonstrated by the warmth of welcome accorded to him. There was genuine appreciation of the fact that the Governor-General undertook the journey inspite of his weak health. The goodwill generated by the visit of the Pakistani leaders is expected to pave the way for a meeting of the Indian and Pakistani Prime Ministers in Delhi next March.

• •

The Indian Prime Minsster, Mr. Jawaharlal Nehru, left for London under the deepening shadow of crisis over the Formosa issue, which may drag the world to another war. Mr. Nehru is expected to play an important part at the Commonwealth Prime Ministers' Conference to avert a crisis over the Formosa issue, which will overshadow every other problem at the Conference.

The United States gave India a full explanation of President Eisenhower's Formosa defence plan shortly before the President sent a message to the American Congress, asking for full authority to use American forces to defend the Formosa area. The explanation was conveyed through the Indian Ambassador at Washington, Shree G. L. Mehta. India passed over the information to Communist China for their reaction and emphasised the need of restraint and patience on the part of China.

The Chinese reactions were conveyed to Mr. Nehru shortly before he left for London. It is hoped that Mr. Nehru's efforts to maintain peace in the area will succeed and the world will be saved from another more devastating war.

MARSHAL TITO APPRAISES INDIA

"Wherever we went," said President Tito, "we could see firm resolution, high degrees of awareness of your people and their faith in the great future of their country." He was replying to a toast proposed by the Rajpramukh of Mysore at a banquet given in his honour. Marshal Tito declared: "We are convinced that the friendly land of India has many surprises in store for the world."

Summarising his impressions of all that he had seen in other parts of India as well as in Mysore, Marshal Tito said: "Your country has become one vast workshop. What I had in mind are the great industrial projects you are carrying out under your five-year plan—the immense effort you are making to raise the level of your agriculture. Your constant concern to create, through your schools and your scientific institutions, those specialists and technicians, who will be capable of utilising modern means of production and of developing them still further."

Marshal Tito added: "This visit has made it possible for us to become personally acquainted with your great nation and the tremendous effort it is making to build up India and to achieve a better and a happier future." Their visit to India, he said, had not only made it possible to meet Indian people and see their achievements but also it had "afforded us a very welcome opportunity of exchanging views with your great leader Nehru about some of the outstanding international problems and about ways and means whereby answers to today's problems might be found." It has been a source of particular gratification to them, he said, to be able to note that "our two countries are absolutely attached to the principles of independence of relations based on equality and non-interference in the internal affairs of other countries and the conviction that it was only the basis of these principles and by developing active co-operation that peace and peaceful co-operation among nations can be achieved."

"Co-operation between our two countries," the Yugoslav President said, "inspired by these principles cannot but be beneficial to both from the point of view of strengthening of relations between our two countries and also from that of world progress and security."

Wedding

The marriage took place on February 13, at Newlands, of Mr. A. S. Maraj, second son of Mr. and Mrs. S. R. Maraj, well-known of Verulam, with Miss Saraswathi, eldest daughter of Mr. and Mrs. J. N. Panday of Sea Cow Lake, Newlands. There was a large gathering of friends and relatives and the wedded couple were the recipients of many messages of good wishes and valuable gifts from various parts of the Union.

This bronze bust of Dr. George Washington Carver, four times life size, is part of the Carver National Monument dedicated July 14, 1953, near Joplin, Missouri.

The monument pays tribute to Dr. Carver, who was born in slavery and rose to be a leading agricultural scientist and educator. It is located on the farm where he was born in 1864. Dr. Carver became famous for his chemical discoveries while experimenting with such agricultural products as the peanut, the sweet-potato, and soyabeans. The value of these and other form of crops increased imeasurably as a result of his discoveries.

Douglas McKay, United States Secretary of the Interior, delivered the dedicatory address. Representative Dewey Short, of Missouri, who introduced legislation in the U.S. Congress to authorize the monument, also spoke. The bronze bust is set on a stone foundation in the centre of the 210-acre farm where the Carvers lived. Plans for the monument include building a duplicate of the original log cabin and a large museum for relics of the famed scientist's life and examples of his work in agricultural chemistry.—U.S.I.S.

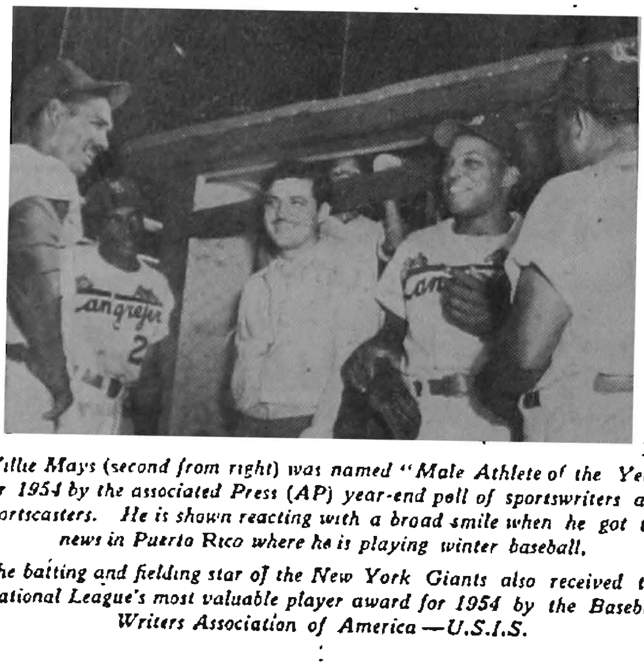

Willie Mays (second from right) was named "Male Athlete of the Year, for 1954 by the associated Press (AP) year-end poll of sportswriters and sportscasters. He is shown reacting with a broad smile when he got the news in Puerto Rico where he is playing winter baseball.

The batting and fielding star of the New York Giants also received the National League's most valuable player award for 1954 by the Baseball Writers Association of America.—U.S.I.S.

per bag of 200 lbs.		@
Chana Dhall	"	£9/11/8
Toowar Dhall	"	10/0/0
Masoor Dhall	"	9/3/4
White Rice	"	7/10/0
Whole Chana	"	6/-/-
Whole Toowar	"	4/-/-
Whole Masoor	"	6/10/0
Delhi type Rice	"	9/3/4
Patna Type Rice	"	8/6/8

TERMS CASH WITH ORDER.
IMMEDIATE DELIVERY.

UNITED MILLING INDUSTRIES COY.
19,21 Commissioner Street,
Johannesburg.

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 213 Macosa House,
Second Floor,
17 Commissioner Street,
Ferreirastown,
Johannesburg. 'Phone 33-1854.

STUDY

through The School of Accountancy will be your greatest investment towards success in a well-paid business career. Your enquiry

BRINGS

you a FREE 72-page book "The Direct Way to Success", with details of The School's Postal Courses, which include Accountancy, Secretaryship, Costing, Banking, Municipal Service, Building Societies, B.Com. Degree. The

SUCCESS

of thousands of men holding top executive positions in business originated in The School's successful methods of teaching, founded on 44 years of practical experience.

45 Years Successful Educational Service.

The School of Accountancy

ACCOUNTANCY HOUSE, 134 FOX ST., BOX 4592 ( ), JOHANNESBURG. Also at: Box 2918, Cape Town; Box 1865, Durban Box 95, Ladysmith, Natal.

(2)

DHIRUBHAI P. NAIK

Travel, Insurance & General Agent

Book with us for your travelling by Air, Sea or Land either to India or to any part of the world.

All types of Insurance—Life, Fire, Burglary, Riot, Storm, Accident, Plate Glass, etc.

Consult Us Free of Charge For Your Income Tax, Persona Tax, Writing Of Your Books, Trade Licences, Revenue Clearance Certificate, Passports And Immigration Matters.

Representative: National Mutual Life Asso. Of Australasia, Yorkshire Insurance Co. Ltd.

Telephone: 33-9033. 29e Commissioner Street, JOHANNESBURG.

BOOKS FOR SALE

THE BHAGAVAD GITA—The Lord's Song—(An English Translation)—Annie Besant	1	0
WHAT IS WRONG WITH INDIAN ECONOMIC LIFE? —Dr. V. K R. V. Rao	3	0
COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings an Utterances)—M. K. Gandhi	10	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	15	0
INDIA SPEAKING (Various contributions on economic, political, cultural and social problems of modern India)	15	0
DELHI DIAY—Gandhiji	10	0
HINDU DHARMA—M. K. Gandhi	8	0
MY GANDHI—Dr. John Haynes Holmes	12	6
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1934-54)	5	0
A PROPHET OF THE PEOPLE —T. L. Vaswami	3	6
GITA MEDITATIONS —T. L. Vaswani	8	6
KRISHNA STORIES —T. L. Vaswani	7	6
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0
EMNIENT AMERICANS WHOM INDIA SHOULD KNOW—Jabez T. Sunderland	7	6
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Facts And Facts—Stanley Powell	5	0
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0
TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyan	2	6
GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
THE STORY OF MY EXPERIMENTS WITH TRUTH —M. K. Gandhi	15	0
CHRISTIAN MISSIONS IN INDIA (Their place in India)—M. K. Gandhi	5	0
TOWARDS NON-VIOLENT SOCIALISM —M. K. Gandhi	5	0
REBUILDING OUR VILLAGES—M. K. Gandhi	3	

Obtainable from:

'Indian Opinion,'
P.Bag, Phoenix, Natal.

HIND SWARAJ OR INDIAN HOME RULE

By Gandhiji

Gandhiji says regarding it:

"It (the book) teaches the gospel of love in place of that of hate......It pits soul force against brute force. It has gone through several editions and I commend it to those who would care to read it." Written in 1908 it contains in essence Gandhiji's later teachings on various topics.

New Revised Edition with an introductory essay by Mahadev Desai

Price: 1s. 6d.

Obtainable from:

'Indian Opinion', P. Bag, Phoenix, Natal.

BOOKS FOR SALE

UPANISHADS FOR THE LAY READER —C. Rajagopalachari	6	0
VEDANTA THE BASIC CULTURE OF INDIA —C. Rajagopalachari	5	6
INDIAN CHRISTIANS —G. A Natesan	7	6
INTERNATIONAL SHORT STORIES —The best from 23 countries	17	6

Obtainable from:

INDIAN OPINION,
P. Bag, Phoenix, Natal.

Seven Months With Mahatma Gandhi

Being an Inside View of the Non-co-operation Movement of 1921-22

By Krishnadas

Abridged and edited by Richard B. Gregg

Writing of the two volumes of which this is an abridgement Gandhiji wrote: I have gone through them. And the facts appear to me to be correctly set forth and exhaustively dealt with......The volumes are the only narrative we have of the seven months with which Krishnadas deals."

Price: 12s. 6d.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Phoenix, Natal

BOOKS FOR SALE

Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Cleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Public Finance and Our Poverty Gandhiji	3	0
Hindu Dharma—Gandhiji	8	0
Bhoodan Yajna	2	0
Sardar Vallabhbhai Patel (Vol.I)—N. D. Parekh	15	0
The Diary of Mahadev Desai—V. G. Desai	12	0

Obtainable from:

C/O INDIAN OPINION,
P. Bag, Phoenix, Natal.

Phones: 29121/3 (Switchboard) 24179 (Manager)
Cables & Tel. Add: "PROSPERITY" (All Branches)
P.O. Box 2197
(Established 1927

Premier Produce Co. (Pty) Ltd.

General Wholesale Merchants
EXPORTERS AND IMPORTERS

Buyers and large Stockists of all kinds of Indian and European Groceries, Provisions, Soaps, Oils, Grains, Beans, Peas, Kaffircorn, Malt, Maize, Maize Products, Wheat, Wheaten Products, Crockery, Hardware and also Coal of all types.

All enquiries for Export and Import to the Head-Office.
Head-Office: "PREMIER HOUSE"
364 Pine Street, Durban.

also at

JOHANNESBURG
Phones: 34-3554/5
P.O. Box 200, Fordsburg,
82, Crown Road,
Fordsburg, Johannesburg.

BENONI
Benoni Coal Site
Phone 54-1813,
Rangeview Coal Sites—54-2205
P.O. Box 392, Benoni.

NEW NYLON SAREE MATERIALS

JUST ARRIVED

Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd.
Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.
Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.
Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.
Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.
Coloured Georgettes 45" 3/11yd.

Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.
Georgette Jari Work Sarees All colours. £4-10-0
Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0

CHILDREN'S SCHOOL WEAR
Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks. Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.

BLOUSES
Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices.

CHAMPALS!
Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair
Also Leather 8/6 & 10/6 pair

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

LIFE INSURANCE

Are you adequately insured?
Have you provided for your dependants?
Prepare for the future
Life Insurance gives peace of mind for the unknown future.
Insure with "THE OLD MUTUAL" your friend for Life—The S.A. Mutual Life Assurance Society, which has best Bonus record in the WORLD.

Representative:—

DAYABHAI PATEL

P.O. Box 1760.
JOHANNESBURG.
Phones:— Business 33-0711, Residence 33-5961

Phone Day 24169
Phone Night 833459

L. RAJKOOMAR (PTY.) LTD.

14, CROSS STREET, DURBAN.

Funeral Directors and Manufactures of all classes of Coffins and Wreaths]

Contractors to the INTERNATIONAL FUNERAL INSURANCE COMPANY, LIMITED.
Reg. Office: 39 CROSS STREET, DURBAN

Country Orders for Coffins and Wreaths accepted by phone and despatched by rail at the shortest notice.

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants
—&—
Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

Cable & Tel. Add.: "HARGYAN". Phone 29368.

P. HARGOVAN & CO. (PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.
155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

પુસ્તક ૫૩ મું—અંક ૮
તા. ૨૫ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૫.
છુટક નકલ પેની ૬.
દર શુક્રવારે બહાર પડે છે.

ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

જોહાનીસબર્ગમાં હિંદીઓનું શિક્ષણ અને સેગ્રેગેશન

(મણીલાલ ગાંધી)

મારી જોહાનીસબર્ગની વીકએન્ડની મુલાત દરમીયાન ઇન્ડિઅન પેરન્ટસ એસોસીએશનના પ્રમુખ શ્રી. નરસીંહભાઇ પરભુભાઈ દેલવાડીઆ અને ટ્રાંસવાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસના અમલદારોની પ્રેમભરી સહાયતાથી હું હીંદીઓનાં શિક્ષણ સંબંધી સ્થિતિની જાતે તપાસ કરી શકયો હતો. કેળવણી ખાતાં તરફથી બુઇસન્સ ખાતેની હીંદીઓની હાઇ સ્કુલ અણુચીંતવ્યી બંધ થવાથી એ સવાલ માબાપોને ઉંડી ચીંતા કરાવી રહ્યો છે. સ્થિતિ આ પ્રમાણે છે: હીંદીઓની એક હાઇ સ્કુલ મોટે ભાગે હીંદીઓથી વસાયેલા ન્યુટાઉનના લત્તામાં છે, જે જોહાનીસબર્ગ ઇન્ડિઅન હાઇ સ્કુલ એન્ડ ટીચર્સ ટ્રેનીંગ કોલેજ ફોર ઇન્ડિઅન્સ તરીકે ઓળખાય છે. નિશાળે જતા વિદ્યાર્થીઓની વધતી જતી વસતીને પહોંચી વળવા જોહાનીસબર્ગના એક પરાં બુઇસન્સમાં કેળવણી ખાતાંએ હીંદીઓને માટે બીજી એક હાઇ સ્કુલ ખુલ્લી મુકી હતી. આ સ્કુલ પહેલાં યુરોપીયન છોકરાંઓ માટે હતી પરંતુ તેઓ માટે વધારે સગવડો વાળી બીજી સ્કુલો ઉભી થતાં તે ખાલી પડી રહી હતી. હીંદીઓએ એ સાભાર સ્વિકારી લીધી અને છસો જેટલા વિદ્યાર્થીઓ ગયા આખાં વર્ષ દરમીયાન તેમાં ગયા હતા. પછી માબાપોને અગાઉથી કશી પણ જાણ કર્યા વિના વર્ષની ટર્મ પુરી થતાં સ્કુલો બંધ થઇ ત્યારે બુઇસન્સ હાઇ સ્કુલ તરફથી વિદ્યાર્થીઓને લેખીત સુચના આપવામાં આવી કે તેઓએ નવી ટર્મમાં એ સ્કુલમાં નહિ જવું પરંતુ લેનેશીયા ટાઉનશીપ, જ્યાં તેઓને માટે હાઇ સ્કુલનું મકાન બંધાઇ રહ્યું છે, ત્યાં જવું.

હવે લેન્ઝ તો સરકારના ગ્રુપ એરીયાઝ એકટની રૂએ હીંદીઓ માટેના ભાવિ ટાઉનશીપ તરીકે ક્યારનું ગવાઇ રહ્યું હતું. એટલે કેળવણી ખાતાંની આ નવી ગોઠવણ સ્વિકારવા હીંદીઓ જરાયે રાજી નહોતા. હીંદીઓએ તુરત જ પેરન્ટસ એસોસીએશન નામની માબાપોની સંસ્થા સ્થાપી અને તે દ્વારા સૌથી પ્રથમ સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એજ્યુકેશનને, અને તે પછી કેળવણી ખાતાંને રજુઆતો કરવામાં આવી: સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એજ્યુકેશન તરફથી તેઓને કહેવામાં આવ્યું કે ઉચ્ચ અધિકારીઓ તરફથી મળેલી સુચનાઓની ઉપરવટ તેઓથી જઇ શકાય તેમ નથી. તેવીજ મતલબનો જવાબ તેઓને કેળવણી ખાતાં તરફથી મળ્યો. નામદાર એડમીનીસ્ટ્રેટર પાસે તેઓ પહોંચી નહિ શકયા.

ઉપર મુજબ મળેલી ખબર ખોટી હતી એમ માનવાને મને કંઇ પણ કારણ નહોતું. ખોટી હોય તો મારા જેટલો ખુશી બીજો કોઇ નહિ થાય. અને તેમ હશે તો મારાથી અણુજાણુપણે થએલી ભુલને માટે લાગતા વળગતા અધિકારીઓની હું નિઃસંકોચપણે માફી માંગીશ.

મને એટલું તો લાગેજ છે કે ઓછામાં ઓછાં કેળવણી ખાતાંએ તો તકરારી રાજકીય સવાલોમાં સંડોવાવું નહિ જોઇએ અને અમે જેને સ્થાનિક તેમજ મધ્યસ્થ સરકારની અન્યાયી અને બેદી બાજીઓ ગણીએ છીએ તેમાં સાથી બનવું નહિ જોઇએ.

પ્રસ્તુત દાખલામાં કેળવણી ખાતું જે રીતે વર્તી રહ્યું છે તે પરથી જોતાં એવો વહેમ લાવવાને હીંદીઓને વાજબી કારણ છે કે, લેનેશીયાને ગ્રુપ એરીયાઝ એકટની રૂએ હીંદીઓ માટેના લત્તા તરીકે હીંદીઓને ફરજીયાત સ્વિકારાવવાના મધ્યસ્થ તેમજ સ્થાનિક સરકારોના પ્રયત્નમાં કેળવણી ખાતું તેઓને હાથ આપી રહ્યું છે અને એ કારણથીજ બુઇસન્સની હાઇ સ્કુલ હીંદીઓને માટે બંધ કરી દેવામાં આવી છે એ સ્કુલ બંધ કરવા માટે એક કારણ એ આપવામાં આવેલું હોવાનું મને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આજુ બાજુના યુરોપીયનો એ લત્તામાં હીંદીઓની સ્કુલની હસ્તી ઇચ્છતા નથી.

હીંદીઓ કેળવણી ખાતાંને બનતો સહકાર આપવા ઇચ્છતા હતા અને બુઇસન્સ હાઇ સ્કુલમાંથી કાઢી મુકવામાં આવેલા વિદ્યાર્થીઓને માટે હયાત સ્કુલોમાં પડેલી જગ્યા તરફ તેઓએ તેનું ધ્યાન ખેંચ્યું અને ન્યુટાઉનની હાઇ સ્કુલમાં પોતાને ખરચે વધારાનું મકાન બાંધવાને પણ પોતે તઇયાર હોવાનું જણાવ્યું. તેને માટે ત્યાં પુશ્કળ જગ્યા પડેલી છે અને જો તેમ કરવામાં આવે તો છોકરાંઓને રોજની વીસ માઇલની મુસાફરી કરવાપણું અને સાંજે મોડા ઘેર આવવાનું અને એ રીતે માબાપોને ચીંતા કરવાનું કારણ પણ અટકાવી શકાય. હીંદીઓની આ દરખાસ્તોમાંની એકને કેળવણી ખાતાં તરફથી ધ્યાન આપવામાં આવ્યું નહિ એટલુંજ નહિ પરંતુ બુઇસન્સ હાઇ સ્કુલમાંથી નીકળેલા ૭૩ વિદ્યાર્થીઓ, જેમને વોટરવલ ઇન્સ્ટીટયુટની સ્કુલમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા, તેમને કેળવણી ખાતા તરફથી મળેલી મ્હોડાંની સુચનાથી પાછા કાઢી મુકવામાં આવ્યા. એ સંસ્થાની સ્કુલમાં હાલ ૪૫૦ વિદ્યાર્થીઓ છે અને ૫૬૦ ની જગ્યા છે.

ખાનગી નિશાળો

હીંદીઓથી પોતાના છોકરાંઓને શિક્ષણ વિના રસ્તે રઝળતાં તો નજ દઇ શકાય. તેથી તેઓએ જાતે પોતાની સવગડો કરી. હાલની જે ખાનગી નિશાળો છે—ભારત શારદા મંદીર અને ન્યુટાઉન ઇસ્લામીક ઇન્સ્ટીટયુટ તેનો તેઓએ ઉપયોગ કર્યો અને એ બન્ને મળીને ૩૬૦ છોકરાંઓને કાબેલ સ્ટાફ નીચે હાઇ સ્કુલનું શિક્ષણ આપવામાં આવી રહ્યું છે. મી. એમ. હારમલ એમ. એ., તેના પ્રીન્સીપલ છે.

શ્રી. નરસીંહભાઇ પરભુભાઈ દેલવાડીયા જે, પેરેન્ટસ એસોસીએશનના પ્રમુખ છે, તે બન્ને સ્કુલોની જરૂરીયાતોપર ઉત્સાહથી દેખરેખ રાખે છે અને તે પુરી પાડે છે.

મોલવી મીંયા સાહેબે કરેલી મહેમાનગીરી માટે અને વોટરવલ ઇન્સ્ટીટયુટની પોતાની સ્કુલ વિષેની માહીતી આપવા માટે હું તેમનો આભારી છું. તેમજ નરસીંહભાઇ પોતાના કીમતી વખતનો ઘણો ભોગ આપી મને બુઇસન્સની તેમજ બીજી બધી નિશાળો તેમજ લેનેશીયાની નિશાળ જોવા લઇ ગયા તેને માટે તેમનો પણ આભારી છું. રસ્તે જતાં અમે આફ્રિકનોના ટાઉનશીપો અને મેડોલેન્ડઝ પણ જોઇ શકયા હતા.

લેનેશીયાની હાઇ સ્કુલના પ્રીન્સીપલ મી. ફ્રાન્સીસે આખી સ્કુલ બતાવવાની તકલીફ લીધી હતી અને સ્કુલના સ્ટાફે મહેમાનગીરી કરી હતી તેને માટે તેમનો પણ હું આભારી છું.

લેનેશીયાની સ્કુલમાં બાર કલાસ રૂમો, અગીઆર શિક્ષકો અને ૮૨ વિદ્યાર્થીઓ હતા, જે પરથી જાણી શકાયું કે હીંદીઓ તરફથી તેને બહુ ઉત્તેજન આપવામાં આવતું નથી.

લેનેશીયા એક બોર્ડીંગ સ્કુલને માટે આદર્શ સ્થળ ગણાય, જો સરકાર જરૂરી સઘળી સગવડો પુરી પાડે તો. પરંતુ શહેરમાં વસનારાઓને માટે રોજની નિશાળ તરીકે તે બીલકુલ અયોગ્ય છે. શહેરમાં વસનારાઓ માટે નિશાળો કોમના અન્ય વર્ગોને માટે પુરી પાડવામાં આવેલી છે તેમ સહેલાઇથી પહોંચી શકાય તેટલા અંતરે હોવી જોઇએ. હીંદીઓને જ છુટા પાડી તેઓને વેરાન સ્થળમાં ફેંકી દેવાનું કશુંજ વાજબીપણું નથી.

(અનુસંધાન પાને મે)

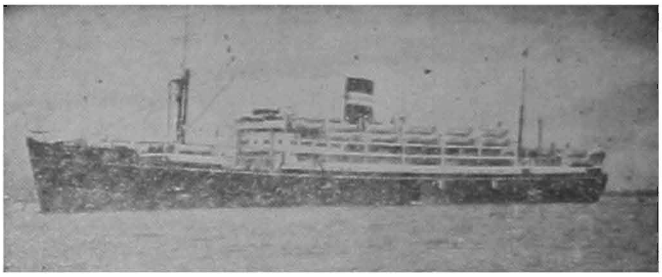

BRITISH INDIA STEAM NAVIGATION CO.

MONTHLY SAILINGS BETWEEN EAST AFRICA AND BOMBAY.

Booking for 1st, 2nd & 3rd class can be effected by communication with us by telegram or letter.

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.

390 PINE STREET DURBAN.

Phone 20432 Tel: Add. "KARAMAT"

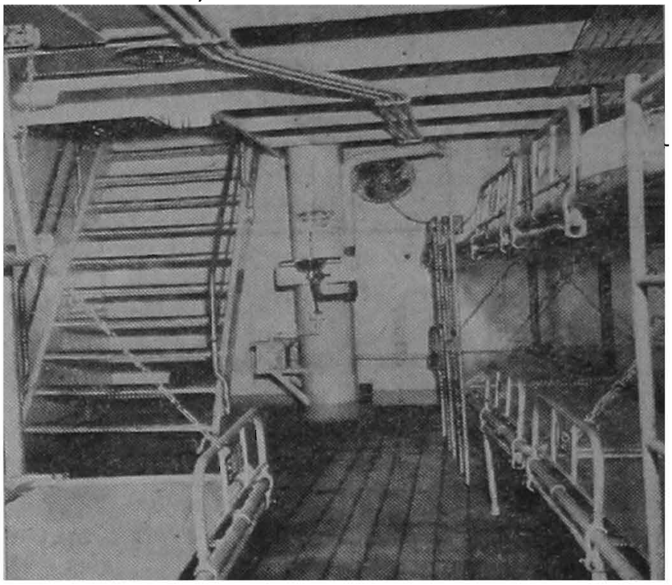

નવી સગવડો

તા. ૭ ફેબ્રુઆરીના ડરબનથી ઈસ્ટ આફ્રીકાના બંદરો તથા હીંદ જવા માટે ઉપડેલી સ્ટીમર "એસ. એસ. અમરા"એ રાહત ભરી મુસાફરીનો તે નવા ધોરણનો નમુનો પુરો પાડયો હતો જે હીંદ અને આફ્રીકા વચ્ચે મુસાફરી કરતા ત્રીજા વર્ગના પેસેન્જરોને હવેથી પ્રાપ્ત થશે.

હવેથી બી. આઇ. કંપનીની દરેક બોટમાં ત્રીજા વર્ગના પેસેન્જરોને એવા આરડાઓમાં જગ્યા મળશે જેમાં સવારે વાળી દઇ શકાય તેવી લોખંડની પથારીઓ છે અને હવા ઉજાસનું પણ ઉચ્ચ ધોરણ રાખવામાં આવ્યું છે વિશેષમાં જે સ્ત્રીઓ પુરૂષ વગર એકલી મુસાફરી કરતી હશે તે સ્ત્રીઓ માટેના અલાયદા ઓરડાઓ માં મુસાફરી કરી શકશે. બાળકો માટે રમત ગમતની ખાસ જગ્યાઓ રાખવામાં આવી છે.

વેજીટેરીયન તથા માંસાહારી પેસેન્જરો માટે અલાયદી ઘેરેલી જમવાની જગ્યાઓ રાખવામાં આવી છે જેમાં સ્ટેઇનલેસ સ્ટીલના ટેબલ ખુરશીઓ છે અને જેને રંગ બેરંગી સુશોભીત ચીત્રોથી શણગારવામાં આવી છે.

ન્હાવા ધોવાની સગવડો વધારે મોટી બનાવવામાં આવી છે અને બીજો સુધારો એ કરવામાં આવ્યો છે કે બાથરૂમની નજીક સંખ્યાબંધ કપડાં બદલવાના ઓરડા બાંધવામાં આવ્યા છે. પીવાના ઠંડાં પાણીના નળો દરેક ઓરડામાં રખાયા છે.

કેનટીનની સગવડ અગાઉ પણ હતી પરંતુ હવે તે ઉપરાંત ત્રીજા વર્ગના પેસેન્જરો માટે સીનેમાની ફીલ્મો જોવાની તથા આરામ કરવાના એવા ઓરડાની પણ સગવડ રાખવામાં આવી છે જેમાં ખાવા પીવાની વસ્તુઓ પણ મેળવી શકાય

વાળી દેવાય તેવી પથારીઓ નાખવાથી એક લાભ એ છે કે ઉપલી ડેક પર પેસેન્જરોને હવે હરવા ફરવાની વધારે જગ્યા મળશે.

બી. આઇ. કમ્પનીની જે ત્રણ બોટોમાં ઉપર મુજબ નવી સગવડો કરવામાં આવી છે, તેમાં "અમરા" પહેલી છે. "કમ્પાલા" અને "કરંજા" સ્ટીમરોમાં પણ અનુક્રમે માર્ચ અને એપ્રીલ માસ સુધીમાં ત્રીજા વર્ગના પેસેન્જરો માટે એવીજ સગવડો થઇ જશે.

બી આઇ.ના એજન્ટો પેસેન્જરોને એવી સલાહ આપે છે કે હવેથી ત્રીજા વર્ગના પેસેન્જરોએ પણ પહેલા અને બીજા વર્ગના પેસેન્જરોની જેમ અગાઉથીજ પોતાના નામો નોંધાવી દેવા જોઇએ.

"ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન"

શુક્રવાર તા. ૨૫ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૫.

જોહાનીસબર્ગમાં હીંદીઓનાં શિક્ષણનો સવાલ

જોહાનીસબર્ગમાં બુઈસન્સની હાઇ સ્કુલ બંધ થવાથી અને લેનેશીયામાં બંધાએલી હાઇ સ્કુલની યોજના હીંદીઓને માન્ય નહિ હોવાથી માબાપોને પોતાના છોકરાંઓના શિક્ષણની મોટી ચીંતા થઇ રહી છે. હીંદીઓ પેરન્ટસ એસોસીએશન સ્થાપી છોકરાંઓને હયાત ખાનગી શાળાઓના મકાનમાં શિક્ષણ આપવાની સગવડ કરી રહ્યા છે એ પ્રશંસનીય છે. પરંતુ તેનો ખરચ હીંદી કોમને મોટો થશે. લગભગ પા. ૧૦૦૦નો દર માસે થશે. સરકારની આડાઇને લીધે એ ખર્ચ તેઓએ ભોગવવો પડશે. જો એ ખર્ચ ઉઠાવતાં થાકી જશે તો કોમને બે રીતે નુકસ.ની થશે. એક તો તેઓએ મોટી વાતો કરીને પાછી પાની કરેલી ગણાશે જેના કરતાં વધારે નોમાશીભરેલું બીજું શું હોઇ શકે? અને બીજું સરકારની જે યોજના આપણને પસંદ નથી, જેનો આપણે સિદ્ધાંતથી વિરોધ કરેલો છે તે સ્વિકારવી પડશે. એટલે સરકારનો હાથ આપણાપર કાયમનો રહેશે અને તે સમજશે કે આપણામાં કશો માલ નથી અને આપણને જેટલા દબાવવા ધારે તેટલા દબાવી શકાશે. એટલે આ કાર્યને માટે પૈસો છુટથી ખર્ચવાની ધગશ, અને ગમે તેવો ભોગ આપવાની તઈયારી એ બે વસ્તુ આપણામાં ખાસ હોવી જોઇએ. અને જેમને સંચાલનની જવાબદારી સોંપવામાં આવેલી હોય તેમનામાં પુરેપુરી પ્રમાણીતા હોવી જોઇએ. આ વસ્તુઓ જો હોય તો આવાં જાહેર કામોમાં સફળતા મેળવવામાં અડચણ નહિ આવે. એ વસ્તુઓ નહિ હોય તો આપણું કાર્ય સફળ નહિ થાય અને આપણે ઘણા વધારે કષ્ટો સહન કરવાં પડશે.

જોહાનીસબર્ગના આપણા માલદાર ભાઇઓ, જેવા કે મી. ગારદી, મોલવી મીંયા, મી. ઝાઝભાઇ વિગેરે, જેઓને ઇશ્વરે સારી સંપત્તિ આપેલી છે, તેઓએ ડરબનના મરહુમ એમ. એલ. સુલતાનનો દાખલો લેવો જોઇએ. તેઓ આખી કોમને માટે કેળવણીની જે સગવડ કરી ગયા છે તેવી દક્ષિણ આફ્રિકામાં કોઇએ કરી નથી. પોતાનું નામ અમર કરી ગયા છે. માણસ ખાલી હાથે આ દુનીયામાં આવે છે અને ખાલી હાથે ચાલ્યો જાય છે. તેની પાછળ તે કેટલો પૈસો મુકી ગયો તેની ગણતરી નથી થતી પરંતુ તે પરોપકારી કાર્ય શું કરી ગયો તેજ ગણાય છે અને તે સદાને માટે યાદ રહી જાય છે. આજે અમે ઉપર જણાવી ગયા એ માલદાર ભાઇઓમાંથી એકજ વ્યક્તિ જો ધારે તો જે અડચણ આપણાપર આવી પડેલી છે તે દુર કરી થઇ શકે. અમે તેમનેજ નહિ પરંતુ બીજા સઘળા માલદારોને આગ્રહભરી વિનંતિ કરીએ છીએ કે આ કેળવણીનું કાર્મ તેઓએ આર્થીક મદદના અભાવે પડી ભાંગવા નહિં દેવું જોઇએ. તે સાથે જે કાર્યકર્તાઓ કામ કરી રહ્યા છે તેઓએ પેનીએ પેનીનો હિસાબ ચોખ્ખો આપી તેઓના નાણાનો દુરૂપયોગ નથી થતો તેની તેઓને ખાત્રી આપવી જોઇએ. અમે આશા રાખીએ છીએ કે જે સદ્ભાવથી અમે આ સુચના કરેલી છે તેજ સદ્ભાવથી તે લાગતા વળગતાઓ તરફથી સ્વિકારવામાં આવશે અને આપણા ભાઇઓ પૂર્ણ ઉત્સાહથી આ કાર્ય પાર પાડી આપણી ઉગતી તેમજ ભાવિ પ્રજાના આશિર્વાદ મેળવશે.

અમારો દ્રઢ મત છે કે આવા કામોમાં ફલાણા નથી આપતા તેથી અમે પણ ન આપીએ અથવા ફલાણા આટલાજ આપે છે તો અમે અમારી સ્થિતિ મુજબ એથી ઓછાજ આપીશું, એવી હરીફાઇ ઓ નહિં થવી જોઇએ. કોઇની પાસે પૈસો વધારે હોય છે તો કોઇની પાસે દિલ મોટું હોય છે. મોટાં દિલવાળાએ પોતાનું દિલ સંકોચાવા દેવું નહિ જોઇએ. નહિ દે એવી અમે આશા રાખીએ છીએ.

નોંધ અને સમાચાર

પોપ્યુલેશન રજીસ્ટર અને મુસ્લીમો

નેશનલ પોપ્યુલેશન રેજીસ્ટ્રેશન એકટની રૂએ આઇડેન્ટીટી કાર્ડ મેળવવાને ડરબનનાં હીંદીઓમાં ફોટા પાડવાનું કામ ચાલી રહ્યું છે. કાયદામાં એવું છે કે માણસનો ફોટો ખુલ્લા માથાનો વગર હસતા વદનનો ચોખ્ખો હોવો જોઇએ. મુસ્લીમોએ વાંધો ઉઠાવ્યો હતો કે તેઓને માથું ખુલ્લું રાખવાની ધર્મથી મનાઇ છે. તેથી તેઓને પોતાની ટોપી પહેરી રાખવાની પરવાનગી મળી છે અને મુસ્લીમ સ્ત્રીઓથી બુરખો રાખી નહિ શકાય પરંતુ ઓઢણી ઓઢી શકાશે પરંતુ કાન ખુલ્લા રહે તે રીતે.

ડરબનના પ્રીન્સીપલ ઇમીગ્રેશન ઓફીસરે અને ડીરેકટર ઓફ ઇન્ડિઅન ઇમીગ્રન્ટસે ડરબનના હીંદીઓને જણાવ્યું છે કે ફોટોગ્રાફ પડાવતી વખતે તેઓએ સહી અથવા આંગળાની છાપ ઉપરાંત કોઇક પણ જાતની ઓળખ પુરી પાડવી પડશે. યા તો તેઓનું બર્થ સર્ટીફીકેટ, કોલોનીયલ બોર્ન પાસ અથવા બીજું જે કંઈ સર્ટીફીકેટ હોય તે જેથી ફોટોગ્રાફરના ફોર્મ પર તેનો ઇન્ડેકસ નંબર ટાંકી શકાય.

નવા પાસપોર્ટના પ્રતિબંધો

મુલ્કી પ્રધાન ડો. ડોંગીસે "ધી ડીપારચર ફ્રોમ ધી યુનીયન રેગ્યુલેશન બીલ" પાર્લામેન્ટમાં દાખલ કર્યું છે જેથી ૧૬ વર્ષ ઉપરના કોઇ પણ માણસથી પાસપોર્ટ કે પરમીટ વગર યુનીયનની બહાર જઇ નહિ શકાય. જશે તો ગુનો ગણાશે. ૧૬ વર્ષની ઉપરના જેની પાસે પાસપોર્ટ કે પરમીટ નહિ હોય તેને લઇ જનાર અથવા જવામાં મદદ કરનાર પણ ગુનેગાર ઠરશે. વગર પાસપોર્ટ કે વગર પરમીટે જનાર ગુનેગાર ઠરશે તો ઓછામાં ઓછી ત્રણ માસની અને વધુમાં વધુ બે વર્ષની કેદની સજાને પાત્ર ઠરશે. તેને લઇ જનાર અથવા જવામાં મદદ કરનાર ગુનેગાર ઠરશે તો વધુમાં વધુ પા. ૨૦૦૦ના દંડને અથવા વધુમાં વધુ બાર માસની કેદની અથવા દંડ અને કેદ બન્ને સજાઓને પાત્ર ઠરશે.

જે કાયમને માટે યુનીયન છોડી જવા માંગતો હશે તેને આ પ્રતિબંધ લાગુ નહિ પડે.

જેની યુનીયન બહાર જવાના પાસપોર્ટ કે પરમીટની અરજી નામંજુર થઇ હોય તે મહિનાની અંદર મુલકી પ્રધાનને લખશે તો પ્રધાન લેખીત નામંજુરી આપશે.

પાસપોર્ટ કે પરમીટ ૧૨ મહિના સુધી ચાલશે પણ પ્રધાન ગમે ત્યારે તે ધરાવનારને લેખીત નોટીસ આપીને તેને રદ કરી શકશે.

પોલીસ તરફથી નિર્દોષો પર થતા હુમલા

ઇસ્ટ લંડનનાં ફેબ્રુઆરી તા. ૧૪ મીના 'ડેલી ડીસ્પેચ'માં ખબર પ્રસિદ્ધ થયા છે કે ૨૮ વર્ષના એક યુરોપીયન પોલીસ કન્સ્ટેબલે ૧૮ વર્ષના એનથની ટીમથી નામના હીંદી પર અકટોબર તા. ૧૨મીના કીમ્બર્લી રોડપર હુમલો કર્યો હતો. કોર્ટે તેને ગુનેગાર ઠરાવી પા. ૨૦ નો દંડ અથવા ૪૦ દિવસની કેદની સજા કરી હતી. અમને ખબર મળ્યા છે કે જે હીંદી ભાઈપર હુમલો થયો હતો તેની ત્રણ પાંસળીઓ તુટી ગઇ છે. આવા હુમલા દિવસે દિવસે વધતા જાય છે. જોહાનીસબર્ગમાં ટુંક મુદત ઉપર ટ્રાંસવાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસના જાણીતા નેતાઓ મી. એ. પટેલ અને ડો. એ. એમ. મુસા ઉપર એક પોલીસે ઘરનો દરવાજો તોડી અંદર દાખલ થઇને સખત હુમલો કર્યો હતો. તેને પણ કોર્ટે ગુનેગાર ઠરાવ્યો હતો. ત્યારબાદ એવોજ હુમલો એક કલર્ડના ઉપર થયાના ખબર જોહાનીસબર્ગના દૈનિક અખબારમાં પ્રસિદ્ધ થયા હતા. કોંગ્રેસના નેતાઓએ નુકસાનીનો દાવો માંડેલો છે. આવી વસ્તુ પોલીસ તરફથી તેના હાથમાં વધુ આપખુદ સત્તાઓ મુકનાર ન્યાય ખાતાના પ્રધાન તરફથી દાખલ કરવામાં આવેલું બીલ પાર્લામેન્ટ માંથી પસાર થયા પહેલાંજ બની રહી છે તો એ બીલ કાયદો બન્યા પછી શું નહિ બને એ વિચારવા જેવું છે.

જેને ભણવું હોય તેને ઉમર આડે આવતી નથી

ઘણા લોકો માને છે કે મોટી ઉમર થયા પછી ભણી નહિ શકાય. પરંતુ ઓસ્ટ્રેલીયાના ન્યુ સાઉથ વેલ્સની રાજધાની સીડનીમાં ૭૨ વર્ષની વયના મી.

થોમસ રોયન હમણાંજ સ્કુલ લીવીંગ સર્ટીફીકેટની પરિક્ષામાં પાસ થયા છે. પોસ્ટ ઓફીસની નોકરીમાંથી નીવૃત્ત થયા બાદ-તેમણે ભણવાનું શરૂ કર્યું હતું. ઉપલી પરિક્ષામાં તે ફ્રેન્ચમાં નાપાસ થયા તેથી તેમને ઘણો ખેદ થયો અને હવે તે ફરી બીજું વર્ષ તેને માટે કરશે. તેઓ બી. એ. અથવા વકીલાતની પરિક્ષામાં પાસ થવાની અભિલાષા સેવી રહ્યા છે. ત્યાં સુધી તેઓ અભ્યાસ ચાલુ રાખવા ધારે છે.

ટાઉનશીપ જો શહેરમાં સહેલાઇથી પહોંચી શકાય તેવું હોય તો હીંદીઓ જરૂર તેવા ટુકડાઓ ખુશીથી ખરીદે. પરંતુ સરકાર એ વસ્તુ કરવા તઇયાર નથી એ ન્યુકલેર, સોફ્રાયાટાઉન, ફ્રીડીડોર્પ વિગેરે હીંદીઓના વસવાટ વાળા અન્ય સ્થળોએ વર્તતી શરમ ભરેલી સ્થિતિ પરથી સિદ્ધ થાય છે.

સરકાર જો જરા ન્યાયી અને લાગણી વાળી બને તો મારી ખાત્રી છે કે હીંદીઓ જેવા સહેલાઇથી સંતોષાય એવા બીજા કોઇ તેને નહિ મળે.

જોહાનીસબર્ગમાં હીંદીઓનું શિક્ષણ અને સેગ્રેગેશન

(પહેલાં પાનાનું અનુસંધાન)

ખુંઇસન્સની હાઇ સ્કુલ ગોરા રહીશોની આંખમાં ખુંચતી હતી એમ કહેવું સત્ય નથી. તેની આજુબાજુમાં ગોરાઓનો વસવાટ છેજ નહિ. તેની એક બાજુએ ખાણુની ધુળનો ટેકરો છે. તેની બાજુમાં ઝાડી વાળી ખુલ્લી જગ્યા છે. આ ટ્રામવાળા મેન રોડની એક બાજુ થઇ. તેની સામેની બાજુએ એક કારખાનું છે, એક બે ખંડીયરો છે અને ગરીબ ગોરાઓથી વસાએલા બે કે ત્રણ નાના ઘરો સિવાય મેં બીજું કશું નહિ જોયું. અને તે પણ સ્કુલની ફરતી વાડથી એટલા ઢંકાએલા છે કે કોઇથી કશું જોઇ નહિ શકાય. વચ્ચે સ્કુલનું મકાન આવેલું છે જે બીલકુલ ખાલી, ફુટી ગએલા કાચો વાળુ અને દેખરેખ વગરનું પડેલું છે. તેની વિશાળ જમીનપર મોટું ઘાસ ઉગી ગયું છે. હીંદીઓને તેનો ઉપયોગ કરવા નહિ દેવો એ ખરેખર બીડમાંના કુતરાની નીતીના જેવુંજ જણાતું હતું.

લેનેશીયા ટાઉનશીપનો ટુંક ઇતિહાસ જાણવા જેવો છે. આ ટાઉનશીપ, જે સત્તાધીશો જોહાનીસબર્ગમાં વસી રહેલા લાખો પાઉન્ડની મીલકતોની માલીકી ધરાવી રહેલા અને અનેક સ્થાપિત હકો ધરાવી રહેલા હીંદીઓને માટે ટાઉનશીપ બનાવવાનું અને જેમ વેસ્ટર્ન એરીયાઝમાંથી આફ્રિકનોને કાઢવામાં આવી રહ્યા છે તેમ તેઓને ત્યાં કાઢવાનું યોજી રહ્યા છે, તે જોહાનીસબર્ગથી વીસ માઇલ દુર નિર્જન સ્થળમાં આવેલું છે. અને લેનેશીયા ટ્રસ્ટ કુ.ની માલીકીનું છે, જેના ડાયરેકટરો જોહાનીસબર્ગના મેયર મી. જ્યોર્જ બેકેટ, મી. સી. એફ. બેકેટ અને મી. ડી. એચ. ગીન્સબર્ગ છે. આ કેવળ વસવાટને માટેનું ટાઉનશીપ ખાસ હીંદીઓને માટે યોજાએલું છે અને તેમાં વસવાટને માટે મકાનો બાંધવાને જમીનના ખુલ્લા ટુકડા ઓછામાં ઓછા પા. ૩૫૦ના ભાવે વેચવામાં આવી રહ્યા છે.

હીંદીઓની વધતી જતી વસતીને માટે રહેવાના ઘરોની યોજનાની ઘણીજ જરૂર છે એ વિષે બે મત છેજ નહિ. હીંદીઓ જેનો વિરોધ કરે છે તે એ છે કે (૧) ફરજીઆત સેગ્રેગેશન તેઓ માગતા નથી; (૨) એક ખાનગી વેપારી સાહસના માલીકોથી તેઓ, શા સારૂ શોષાય? (૩) ખરી વસ્તુ તો એ ગણાય કે સરકાર જાતેજ કોમના યુરોપીઅન વર્ગને માટે બાંધે છે તેવાંજ સઘળી સગવડો સાથે ઇકોનોમીક અને સબઇકોનોમીક ઘરો હીંદીઓને માટે બાંધે. તો તેઓ ખાત્રી ધરાવે છે કે એવું એક પણ ઘર ખાલી નહિ રહે અને એવાં સરકાર તરફથી થએલાં ટાઉનશીપમાં જો રહેવાના મકાન બાંધવાને ખુલ્લી જમીનના ટુકડા કીફાયત ભાવે વેચવામાં આવે અને

આફ્રિકનોના આલબર્ટવીલ ટાઉનશીપનો એક ભાગ. શ્રી. નરસીંહભાઇ પરભુભાઇ દેલવાડીયા (જમણી બાજુ) શ્રી. મણીલાલ ગાંધીને તેનું દૃશ્ય બતાવી રહ્યા છે.

વિવિધ ખબરો

ઓરમાન બાળકો પર ઘાતકીપણું ગુજારનાર માબાપને સખત સજા

૩૩ વર્ષની એક સ્ત્રી મારીયા એમીલીયા વેન રેન્સબર્ગ અને તેના પતિ જોહાનીસ લોડવીક જાન્સે વાન રેન્સબર્ગ (ઉમર ૨૯) બન્ને ટ્રાંસવાલમાં આવેલા બ્રેકપેનના વતનીની ઉપર પોતાની ચાર વર્ષની બાલિકા એન મારીયાનાં ખુનનો આરોપ મુકાયો હતો. પ્રીટોરીયાની સુપ્રીમ કોર્ટ તરફથી ગયા સોમવારે એ કેસનો ચુકાદો અપાયો હતો જેમાં બન્નેને શરીરને ગંભીર ઇજા કરવાના ઇરાદાથી હુમલો કરવાના આરોપસર ગુનેગાર ઠરાવવામાં આવ્યા હતા. સ્ત્રીને ૧૦ વર્ષની કેદની સજા થઇ છે અને તેના પતિને ૭ વર્ષની કેદ અને ૭ ફટકાની સજા થઇ છે. સ્ત્રીએ પોતાની ચાર વર્ષની ઓરમાન છોકરીપર તેમજ ૭ વર્ષના છોકરાપર બેસુમાર ઘાતકીપણું ગુજાર્યું હતું અને તેના પતિએ તેમાં પુરેપુરો સાથ આપ્યો હતો. બન્નેના ઘાતકીપણાને પરિણામે ચાર વર્ષની છોકરી છેવટે મરણ પામી હતી. છોકરાએ પોતાના માબાપ વિરૂદ્ધમાં કોર્ટમાં સાક્ષી આપી હતી. તેના નોકર તેમજ પડોશીઓએ પણ સાક્ષી આપી હતી.

વાલોડમાં પશુ દવાખાના માટે ઉદાર સખાવત

જોહાનીસબર્ગના જાણીતા શ્રી રણછોડજી વહાલજી પાટીદાર, જેઓ પાછા સ્વદેશ ગયા છે, તેમણે વાલોડ મહાલની જનતાને ઉપયોગી એવા સરકારી પશુ દવાખાનાના મકાન માટે રૂા. બાર હજારની ઉદાર સખાવત કરી છે. ત્રણેક વર્ષપર તેઓએ રૂા. પાંચ હજાર આપવા જણાવેલું. પરંતુ એ રકમ દવાખાનાના મકાન માટે પુરતી ન હોવાથી સરકારે સ્વીકારેલી નહિ. પરંતુ હાલમાં પશુ દવાખાનાના ડૉ. શ્રી પંડયા તથા તેમના વડા શ્રી ખરે સાથેની શ્રી રણછોડભાઇની સાથેની મુલાકાત પછી તેમણે દવાખાનાના મકાન માટે રૂપિયા બાર હજાર આપવા જણાવ્યું છે. આ ઉપરાંત તેમણે શ્રી વાલોડ વિભાગ કેળવણી મંડળને છાત્રાલય માટે રૂા. દસ હજારનું દાન કર્યું છે.

—કેપટાઉનના જાણીતા વતની શ્રી બાબરભાઇ ચાવડાના સુપુત્ર શ્રી અમૃતભાઇનું પોર્ટ એલીઝાબેથના શ્રીમતી અને સ્વ. શ્રી રામજી મોરારના સુપુત્રી શ્રી કમલાબેન સાથે ફેબ્રુઆરી તા. ૬ઠીના સગપણ થયું છે.

પીડીત લોકોના ખરા ખ્રીસ્તી મીત્ર

રેવરન્ડ ફાધર ટ્રેવર હડલ્સટન

વેસ્ટર્ન એરીયાઝ પ્રોટેસ્ટ કમીટીના પ્રમુખ.

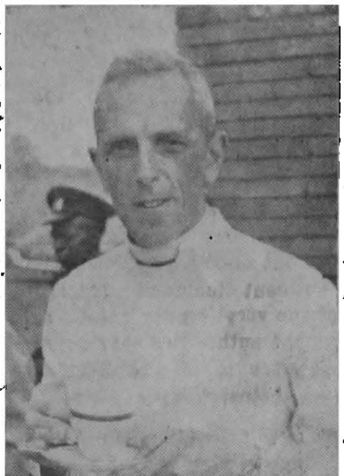

આ કમીટી અઢારેક માસપર હસ્તિમાં આવેલી છે. તેનું કામ (૧) યુરોપીયનોને જાણકાર રાખવાનું અને તેઓનું અંતઃકરણ જાગૃત કરવાનું છે. આ કામ તે અખબારો દ્વારા, પરાંઓમાં કમીટીઓ સ્થાપીને, જાહેર સભાઓ ભરીને અને ચિત્રોના પ્રદર્શન દ્વારા કરતી આવેલી છે. (૨) રીમુવલ સ્કીમની સામે વિરોધ કરવામાં કોંગ્રેસને સહાનુભૂતીની જરૂર હોય તો તે આપવા તઇયાર રહેવાનું. આ પણ તે કરતી આવેલી છે. ફાધર હડલ્સટનના જેવા ખરા ખ્રીસ્તી મીત્ર સાંપડવા માટે આખી બીન-ગોરી પ્રજા તેમની અત્યંત આભારી છે. આખી ખ્રીસ્તી આલમે તેમને માટે ગર્વ ધરાવવો જોઇએ. જોખમ ખેડીને તેઓ બાન્ટુઓની પડખે ઉભા રહેલા છે.

જોહાનીસબર્ગ વેસ્ટર્ન એરીયાઝ રીમુવલ સ્કીમ

કેટલાક અંગત વિચારો

(મણીલાલ ગાંધી)

જોહાનીસબર્ગના વેસ્ટર્ન એરીયાઝમાંથી બીન-ગોરાઓને ખસેડવાની સરકારની યોજના જે લાગતા વળગતા લોકોનેજ નહિ પરંતુ સઘળા લોકશાસન અને ન્યાય પ્રિય લોકોને માટે ઉંડી ચીંતનો વિષય થઇ પડેલી છે, તે કેમ કામ કરી રહી છે તેની તેમજ જોહાનીસબર્ગની બ્રુઈસંન્સ ખાતે આવેલી ગવર્નમેન્ટ ઇન્ડિઅન હાઇ સ્કુલ બંધ કરી દેવામાં આવી છે તેની શું અસર થઇ રહી છે તેની જાતે તપાસ કરવા વીકએન્ડના હું જોહાનીસબર્ગ ગયો હતો. આ લેખમાં હું વેસ્ટર્ન એરીયાઝ રીમુવલ સ્કીમનીજ ચર્ચા કરીશ.

ફાધર ટ્રેવર હડલ્સ્ટન, જેઓ સરકારના આ અન્યાયી અને અમાનુષી પગલાંનો વિરોધ કરવામાં સક્રિય ભાગ લઇ રહ્યા છે અને નિરાધારોને આધાર આપી રહ્યા છે, તેમણે પોતાના કીંમતી વખતનો મારે ખાતર ભોગ આપ્યો તેને માટે હું તેમનો અત્યંત આભારી છું.

તેમની આ પ્રવૃત્તિઓના કારણે ફાધર હડલ્સ્ટનની સામે ન્યાયમંત્રી મી. સી. આર. સ્વાર્ટ ઉશ્કેરણીના ખોટા આરોપો મુકી રહ્યા છે. પીડીત લોકોના સ્વાર્થની હીમાયત કરનારો સઘળા લોકોના એજ ભોગ છે અને એવા લોકોને જ્યારે કોમ્યુનીસ્ટ ઠરાવવામાં આવે ત્યારે ખરા કોમ્યુનીસ્ટોને રાચવાનું કારણ મળે છે. સોફીઆ-ટાઉન, જે સરકારના આક્રમણનું સૌથી પહેલું સ્થળ છે, ત્યાં મને લઇ જવાની અને સઘળું બતાવવાની ફાધર હડલ્સ્ટને મારે માટે સપ્રેમ સગવડ કરી આપી હતી.

સોફીઆટાઉનમાંથી પહેલા ૧૫૦ કુટુમ્બોને ખસેડવાને શનીવાર ફેબ્રુઆરી તા. ૧૨મીનો દિવસ મુકરર કરવામાં આવ્યો હતો. પરંતુ સરકારના એ પગલાં સામે જબરી ચળવળ ચાલેલી હોવાથીં અને તેનો વિરોધ કરવાનું ઠરાવાયેલું હોવાથી સરકારને જરાયે અસાવધાન રહેવું નહોતું અને તેથી તેણે પોતાની યોજના નિર્મીત દિવસને બદલે તેની ચાર દિવસ પહેલાં અમલમાં મુકી. જેઓને ખસેડવામાં આવવાના હતા તેઓને મંગળવારની સાંજના નોટીસો અપાઇ ગઇ કે બુધવારે સવારના ૭ વાગ્યામાં પોતાના મકાનો ખાલી કરી જવાને તેઓએ તઇયાર થઇ રહેવું. રાતના બે વાગ્યાથી સ્ટેનગનો સાથે સંપૂર્ણ રીતે સજ્જ થએલાં ૨૦૦૦ પોલીસો વડે સોફીઆટાઉન જાણે એક યુદ્ધનું ક્ષેત્ર બની ગયું. પોલીસો સોફીઆટાઉનના રસ્તાઓપર ગોઠવાઇ ગયા અને આખા લત્તાપર પહેરો મુકાઇ ગયો. આટલું છતાં અને મુશળધાર વરસાદ વરસી રહ્યો હોવા છતાં જોહાનીસબર્ગ શહેરથી દસેક માઇલ દુર આવેલા મેડોલેન્ડઝમાં ખસેડી લઇ જવાની દોઢસો કુટુમ્બોને અપાએલી નોટીસોમાંથી ત્રીસથી ચાળીસ કુટુમ્બો છટકી જવા પામ્યા અને તેઓને ફાધર્સ હડલ્સ્ટનની સેન્ટ સીપ્રીયન ચર્ચની શાળાના ભવ્ય મકાનમાં આશરો આપવામાં આવ્યો. ફાધર્સ હડલ્સ્ટન અને ફાધર સાઇડબોથમ પોતાના સાથીઓ સાથે તેમજ કોંગ્રેસના કાર્યકર્તાઓ સાથે આ લોકોની બનતી શુશ્રુષા કરી રહ્યા હતા.

કીડીને મારવા હાથીનો ઉપયોગ

લોકો તરફથી થનાર કંઇ પણ વિરોધ બીલકુલ અહીંસાત્મકજ થવાનો હતો અને તેથી તેઓની પાસે શસ્ત્રો હોવાની વાતો સર્વથા બનાવટી હતી. થોડાએક બીન જવાબદારો પાસે કદાચ કંઇક શસ્ત્રો હશે પરંતુ એમાં કંઇજ શક નથી કે સરકારી અધિકારીઓ કીડીને મારવાને હાથીનો ઉપયોગ કરી રહ્યા હતા. એક નિઃશસ્ત્ર શાંત અને નરમ પ્રજામાં ધાક પેસાડવાને સઘળો દમામ તેઓએ કર્યો હતો. વેસ્ટર્ન એરીયાઝ રીસેટલમેન્ટ બોર્ડના અમલદારો તેમજ સશસ્ત્ર પોલીસો લોકો સાથે નરમાશથી નહોતા વર્ત્યા પરંતુ તેઓના શસ્ત્રો વડે લોકોને આંજી નાખ્યા હતા અને મીલીટરી ટ્રોમાં તેઓને અને તેઓની માલ મત્તાને અસબાબની જેમ મેડોલેન્ડઝ ઉઠાવી લઇ ગયા હતા.

સરકારના હેવાલ મુજબ ૯૮ ટકા લોકો જવાને ઘણા જ ખુશી હતા. જો એમજ હોત તો એટલા બધા લશ્કરી દમામની કશી જરૂરજ નહોતી. લોકોને પોતાના નવાં ઘરોની ચાવી આપી પોતાની સગવડે ત્યાં જવાની સુચના આપી શકતા હતા. એટલા વરસાદમાં એ બધું કરવાની કશી જરૂર નહોતી. તેઓને રોટી અને ટીકો અને રોટી અને દુધ આપેલું હોવાનું અધિકારીઓ ગાયા કરતા હતા. ન્હાના બાળકો સાથે એટલાં કુટુમ્બોને ભોગવવી પડેલી અગવડોને માટે એ કંઇ પુરતો બદલો નહી ગણાય. અધિકારીઓને મન આ લોકો માનવીઓ ઓછા હતા કે માનવી તરીકેના વર્તાવને લાયક ગણાય?

બીજી ચઢાઇ પણ અણગિતબ્ધી થઇ હતી. એ વેળા મારા સદ્ભાગ્યે હું ત્યાં હાજર હતો. સોમવારે બપોરે બીજા દોઢસો કુટુમ્બોને મંગળવારે સવારે ૭ વાગે મેડોલેન્ડઝ જવા તઇયાર થઇ રહેવાની નોટીસો અપાઇ હતી. હું સવારે પાંચ વાગે એ સ્થળે પહોંચી ગયો હતો. મારી ટેકસી ગેઇન રોડપરથી બર્થા સ્ટ્રીટમાં વળવા જતી હતી ત્યાં ચોકી કરતા કેટલાક શસ્ત્રસજ્જ પોલીસોએ અમને વળતા અટકાવ્યા. તેથી અમે આગળ જઇ બીજી શેરીમાં વળ્યા અને પછી મેં ટેકસીને રજા આપી અને પગે ફરવા લાગ્યો. મેં જોયું કે બર્થા સ્ટ્રીટમાંથી લોકોને પોતાના ઝુંપડાંઓમાંથી ખસેડવામાં આવી રહ્યા હતા. આ પ્રસંગે પહેલા પ્રસંગના જેટલો લશ્કરી દમામ નહોતો. ૮૦૦ જેટલા સશસ્ત્ર પોલીસો હતા અને જ્યાંથી લોકોને ખસેડવામાં આવી રહ્યા હતા ત્યાંથી દુર સુધીના સઘળા રસ્તા પર સશસ્ત્ર પોલીસોનો પહેરો હતો અને પોલીસોના વાહનો સિવાય રોજીંદા કામને માટે જઇ રહેલા સઘળા વાહનોને અટકાવવામાં આવતા હતા અને કેટલાક પ્રશ્નો પુછી કોઇકને જવા દેવામાં આવતા હતા અને બીજાઓને પાછા ફરવું પડતું હતું. અમુક રસ્તાઓ બંધ રહેવાના છે એવી કંઇ પણ જાહેર નોટીસ પહેલેથી બહાર પાડવામાં આવી નહોતી. એટલે પોલીસ રાજ્યની પુરી ઝાંખી આપનારૂં એ દશ્ય હતું. પોલીસ ધારે તે કરી શકતા હતા.

યુરોપીયનનો મિલાપ

મારા સદ્ભાગ્યે અણધાર્યોજ એક યુરોપીયન સદ્‌ગ્રહસ્તનો, મને મિલાપ થઇ ગયો હતો અને તેની સાથે ફરતો હોઇ પોલીસે મને સતાવવાનો પ્રયત્ન નહિ કર્યો. લઇ જવામાં આવી રહેલા કેટલાકની સાથે હું વાત કરી શકયો હતો. કેટલાકે કહ્યું તેઓ જવા રાજી હતા કારણ તેઓને રહેવાને સારાં ઘર મળશે. મેડોલેન્ડઝમાં કેવી શરતે રહેવું પડશે એ પુછતાં તેઓએ કહ્યું કે એ તેઓને ખબર નહોતી. બીજાઓએ ખભા ચઢાવી બ્હીતાં બ્હીતાં કહ્યું: "અમારાથી શું થઇ શકે? ના છુટકે જવું પડે છે." એ ખરો જવાબ હતો. એ ગરીબ બિચારા લોકો શું કરી શકે? સરકારે મકાનના માલીકો પાસેથી મકાનો ખરીદી લીધાં હતાં. હવે તેઓ સરકારના ભાડુતો બન્યા હતા અને તેઓને એ મકાનો ખાલી કરી જવાની નોટીસો અપાઇ હતી અને બદલામાં તેઓને મેડોલેન્ડઝમાં લઇ જવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું. મકાનના આગલા માલીકોએ ના છુટકે પોતાના મકાનો વેચી દીધાં હતાં. તેનાપરના બોન્ડો ભરી શકવાની તેઓની નાણાકીય સ્થિતિ નહોતી અને તેથી હાજર ખરીદનારને તે વેચી દેવાની તેઓને ફરજ પડી હતી. વળી બીજા એવા હતા કે જેઓએ મકાનો સીધી રીતે ખરીદેલાં નહિ અને તેથી મકાન એમને એમ તેઓના હાથમાંથી ચાલી જાય તે કરતાં કંઇક કીમત મળી જાય એ શું ખોટું એ ધાસ્તીથી વેચી દીધાં હતાં.

આજે જેઓને મેડોલેન્ડઝ લઇ જવામાં આવ્યા છે તેઓ સોફીઆટાઉનમાં દયાજનક સ્થિતિમાં રહેતા હતા. હવે તેઓને વધારે સારાં ઘરો રહેવાનાં મળ્યાં છે એ જરૂર આશિર્વાદરૂપ ગણાય. પરંતુ કેટલા ભોગે? માલીકીનો હક તેઓએ સદાને માટે ગુમાવી દીધો. એ એક સ્થળ હતું જ્યાં તેઓને ઘણા વર્ષથી માલીકીનો હક આપવામાં આવ્યો હતો. હવે એ હક તેઓની પાસેથી લેવામાં આવ્યો છે. ન્યાયમંત્રીએ પાર્લામેન્ટમાં કહ્યું કે તેઓને માલીકીનો હક આપવો એ તેમના સિદ્ધાંતની વિરૂદ્ધ છે. પોતાની જન્મભૂમીમાં પોતાના મકાનની માલીકી ધરાવવાનો હક નહિ આપવો એ કરતાં વિશેષ અન્યાયી અને અમાનુષિ બીજું શું હોઇ શકે?

એ ઉપરાંત આ યોજના અનિષ્ટ હોવાના બીજાં અનેક કારણો છે તેને માટે આફ્રિકન નેશનલ કોંગ્રેસના નેતા મી. રોબર્ટ રેશાનાં આ અંકમાં અન્ય સ્થળે પ્રસિદ્ધ થએલાં નિવેદન તરફ વાચકોનું ધ્યાન ખેંચું છું.

સ્લમ્સ માટે કોણ ગુનેગાર?

સરકાર દુનીયાને એવું મનાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે કે તે સ્લમ્સ દુર કરી રહી છે. તેમ જો કરતી હોત તો તો ઘણું સુંદર ગણાત. પરંતુ સ્લમ્સ ઉભાં કરવાને માટે જો કોઇ પણ ખરેખર ગુનેગાર હોય તો જરા પણ અતિશયોક્તિ કર્યા વિના હું વગર સંકોચે કહીશ કે સરકાર જાતેજ ગુનેગાર છે. પોતાના નાગરીકોને સ્વચ્છતા અને આરોગ્યની સઘળી જરૂરીયાતો પુરી પાડવાની સરકારની ફરજ છે. પોતાના ગોરા નાગરીકોનીજ એ જરૂરીયાતો તે પુરી પાડે છે જ્યારે બીનગોરાઓની જરૂરીયાતો તરફ સર્વથા નિષ્કાળજી બતાવાય છે. સ્લમ કલીયરન્સને બ્હાને તે સ્લમમાં વસનારાઓને અને તે સાથે પોતાનીજ માલીકીના સુંદર મકાનોમાં વસનારાઓને પણ તે ઉખેડી નાખે છે અને ગોરાઓને માટે જગ્યા કરવાને તેઓને અણ ખેડાએલા વેરાન લત્તાઓમાં ફેંકી દે છે. આ ડરબનમાં તેમજ જોહાનીસબર્ગમાં ચાલતું આવેલું હતું અને હજુ ચાલ્યા કરે છે. સરકાર જો ખરેખર જ સ્લમો દુર કરવા માંગતી હોત અને પોતાના નાગરીકો સારી સ્થિતિમાં રહે એમ ઇચ્છતી હોત તો તેણે માલીકોને પોતાના મકાનો સુધારવાની નોટીસો આપી હોત અને તેમ કરતાં તેઓ ચુકે તો આરોગ્યના કાયદા હેઠળ તેઓની સામે પગલાં લીધેલાં હોત. તેણે જોહાનીસબર્ગના સૌથી ખરાબ સ્લમોથી શરૂઆત કરેલી હોત અને આફ્રિકનોના હયાત ટાઉનશીપોજ સાફ કરીને દાખલો બેસાડેલો હોત. આજે મેડોલેન્ડઝની આસપાસના ઘણા ટાઉનશીપોમાં આફ્રિકનો શરમભરેલી હાલતમાં વસી રહ્યા છે. અને વખત જતાં

મેડોલેન્ડઝની પણ એજ દશા નહિ થાય એમ કોણ કહી શકે ?

જીવનની સઘળી સગવડોની જરૂર તો કેમ જાણે ગોરા નાગરીકોનેજ ન હોય! બીન-ગોરા તો ગમે તેમ રહી શકે દક્ષિણ આફ્રિકામાં સ્લમની સ્થિતિની ફરિયાદ કરીએ ત્યારે તુરતજ કહી દેવામાં આવે છે કે બીજા દેશો કરતાં તે સારી છે. એ મુદ્દાની વાતને ઉડાવી દેવા જેવું થયું. એવડી ભૂલ કરવાથી એક ભુલ ખરી ઠરતી નથી. એક વર્ગને માટે બધીજ સગવડો પુરી પાડવી અને બીજા વર્ગો ને માટે લગભગ કશીજ નહિ પુરી પાડવી એવી નીતી અખત્યાર ન કરી શકાય. કાયદાની તેમજ નૈતિક દ્રષ્ટિએ તેમ કરવું તદ્દન ખોટું ગણાય. તેમ છતાં પણ ગોરાઓ મોટો હિસ્સો રાખે તેને બીન-ગોરાઓ કદાચ કબુલ થાય—એ કે ગોરાઓની વસતી માત્ર બીન-ગોરા કરતાં માત્ર ચોથા ભાગની હોવા છતાં. તો પણ બીન-ગોરાને ગોરા નાગરીકો ભોગવતા હોય તેનો અર્ધો હિસ્સો તો મળવો જોઇએ. પરંતુ હકીકતમાં તેનો ¼ હિસ્સો પણ તેઓને નથી મળતો.

સ્વભાવેજ શાંત

બીન-ગોરા સ્વભાવેજ અત્યંત શાંત અને કાયદાને માન આપીને ચાલનારા છે. થોડુંક પણ માયાળુપણું બતાવવા માં આવે તેને માટે તેઓ આભારી થાય છે. જે વસ્તુ ન્યાયની દ્રષ્ટિએ મેળવવાને તેઓ હકદાર છે એ પણ મહેરબાની તરીકે સ્વિકારવા તેઓ તઇયાર છે. પરંતુ રાજ્યકર્તાઓ બીન-ગોરાઓની એ નમ્રતાનો દુરૂપયોગ કરી રહ્યા જણાય છે અને વધારે ને વધારે તુમાખી ધરાવવા લાગ્યા છે. એક કીડાને પણ જો કનડશો તો તે કરડશે રાજ્યકર્તાઓ જો પોતાની રીત સુધારશે નહિ તો જરૂર એ વખત આવી લાગશે જ્યારે પોતાની અક્કલતને માટે તેઓને મોટી કીંમત આપવી પડશે. હું આશા રાખું છું અને ઇશ્વર પાસે યાચના કરૂં છું કે રાજ્યકર્તાઓ કરી રહ્યા છે તેમ બીન-ગોરા પોતાનું મગજ ગુમાવી નહિ બેસે અને રાજ્યકર્તાઓ તેઓ ની સામે ઉપયોગ કરી રહ્યા છે તેવી હીંસક રીતો તેઓ ભૂલે ચુકે પણ અખત્યાર નહિ કરે. તેઓના લાભની એક મોટી વસ્તુ એ છે કે તેઓની પાસે સંખ્યા બળ છે. અને તેઓનો સવાલ ન્યાયી છે એ કોઇથી પણ ઇન્કારી શકાય તેમ નથી. એટલે તેઓને ડરવાનું કશું કારણ નથી. તેઓએ ઇશ્વર સિવાય કોઇનો પણ ડર રાખવો નહિ જોઇએ. ગમે તેવા વિકટ સંજોગોમાં અને ગમે તેવી ઉશ્કેરણી કરવામાં આવે તો પણ હીંસાનો માર્ગ ગ્રહણ કરવાને તેઓ એ ઉશ્કેરાવું નહિ જોઇએ. અનિષ્ટ તે નહિ નમવા માટે તેઓએ શાંતીથી પોતાના જાન કુરબાન કરવા તઇયાર થવું પડશે. તો તેઓ અંતે જોશે કે દુશ્મનની તોપોના મોઢાં બંધ થઇ જશે અને દુશ્મનને તિરસ્કારથી નહિ પરંતુ પ્રેમબળથી તેઓએ જીતી લીધેલા હશે.

સોફ્રાયાટાઉન સરકારના હથોડા નીચે આવેલું છે. ગોરાને માટે માર્ગ કરવાને તે ખાલી નહિ કરાવે ત્યાં સુધી તે જંપીને બેસશે નહિ. અત્યાર સુધી તો જેઓ ઘર વિનાના હતા તેઓનેજ તેણે ખસેડયા છે. હવે જેઓ પોતાના મકાનોની માલીકી ધરાવી રહ્યા છે તેઓનો વારો આવશે. આ અંકમાં કેટલાંક ચિત્રો આપેલાં છે તેપરથી જોઇ શકાશે કે એ મકાનો કંઇ સ્લમ નથી. જોહાનીસબર્ગના કોઇ પણ સારા પરામાં તે શોભી નીકળે તેવાં સુંદર છે. તે સઘળાંનું શું થશે? ડા. એ. બી. ખુમા, જેઓ પોતાની જ કોમમાં નહિ પરંતુ યુરોપીયન કોમમાં પણ ઉચ્ચ માનનું સ્થાન ધરાવે છે, તેમનું રહેઠાણ પણ સોફ્રાયાટાઉનમાં છે. તેના જેવું ભવ્ય મકાન એ લત્તામાં ભાગ્યેજ બીજું એક પણ હશે. તેનું શું થશે? એ હજુ જોવાનું રહ્યું છે.

મેડોલેન્ડઝમાં કેવી સ્થિતિ વર્તશે

એક આફ્રિકન નેતાનો મત

આફ્રિકન નેશનલ કોંગ્રેસ (ટ્રાંસવાલ) ના એક જાણીતા નેતા મી. રોબર્ટ રેશાની જોહાનીસબર્ગમાં શ્રી. મણીલાલ ગાંધીએ લીધેલી મુલાકાતમાં મી. રેશાએ નીચેના મુદ્દા જણાવ્યા હતા:

'સરકાર કહે છે કે વેસ્ટર્ન એરીયાઝ એ ગોરાના લમામાં કાળા ડાઘ છે.

ખરી હકીકત એ છે કે વેસ્ટર્ન એરીયાઝ આફ્રિકનોને માટે ખાસ મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા પરંતુ પાછળથી ગોરા વસનારાઓને તે ઘેરી લીધા અને હવે યુરોપીયનો આફ્રિકનોની નજીક આવી લાગેલા છે એટલે આફ્રિકનોએ જગ્યા ખાલી કરવી રહી.

સરકાર કહે છે કે વેસ્ટર્ન એરીયાઝ માંથી લોકોને ખસેડવામાં આવી રહ્યા છે એ સ્લમ દુર કરવાની યોજના છે. તો પછી મોરોકા એમરજન્સી કેમ્પ અને ઓરલેન્ડોના શેલ્ટરો વધારે મોટાં સ્લમો છે તેને કેમ દુર કરવામાં નથી આવતાં!

સરકાર કહે છે: આ સ્લમ દુર કરવાની યોજના છે.—પરંતુ તેનો વારસો પૈસાદાર ગોરાઓને મળવાનો છે.

સરકાર કહે છે: લોકો જવાને ઘણા રાજી છે.—તો પછી તેઓને ફરજીયાત ખસેડવાને કાયદો શા સારૂ કરવો પડયો?

સરકાર કહે છે: લોકોને રક્ષણ આપવામાં આવશે. કોની બંદુકો સામે? કારણ બંદુકો તો સરકાર પાસેજ છે?

નેટીવ એફેર્સ ડીપાર્ટમેન્ટના ચીફ ઇન્ફરમેશન ઓફીસર મી. પ્રીન્સ્લુની ગમે તેવી મીઠી વાણી, નેટીવ એફેર્સ ના પ્રધાન ડા. ફરવુઅર્ડની ગમે તેવી ધમકીઓ, સાઉથ આફ્રિકન પોલીસના કમીશનર બ્રીગેડીઅર રેડીમીયરના ગમે તેટલાં "રક્ષણ" છતાં એ હકીકત છુપી રહી શકતી નથી કે જોહાનીસબર્ગનો વેસ્ટર્ન એરીયાઝ ખાલી કરવાનો અર્થ આફ્રિકનોનો જમીન ખરીદવા અને મીલ્કતની માલીકી ધરાવવાનો હક ઘાતકીપણે અને બેશરમ રીતે લુટી લેવા સિવાય બીજો કશો થતો નથી.

તેનો અર્થ આફ્રિકનોને પોતાની જન્મભૂમીમાં ઘર વિનાના કરી મુકવા નો થાય છે.

મેડોલેન્ડઝમાં એક માણસ જે અઠવાડીયાનાં પા. ૩ કમાતો હશે તેને પા. ૩-૭-૬ ભાડું ભરવું પડશે. જે કુટુમ્બમાં એકજ રોટી કમાનાર હશે તેવા કુટુમ્બને એ ઘણું ભારે પડશે.

મેડોલેન્ડઝમાં એવોજ માણસ રહી શકશે જે જોહાનીસબર્ગમાં કંઇક નોકરી કરતો હશે.

સોળ વર્ષની ઉપરના છોકરા જે નિશાળે નહિ જતા હોય તેનાથી મેડોલેન્ડઝમાં રહી નહિ શકાય. જો તે નોકરી કરતા હશે તો તેઓએ હોસ્ટેલમાં જવું પડશે અથવા વધારાનું ભાડું ભરવું પડશે.

જે માણસ પા. ૧૫ કમાતો હશે તેણે ઇકોનોમીક રેન્ટ ભરવું પડશે.

જો તે પા. ૧૫ કરતાં વધારે કમાતો હશે તો તેણે દર પાઉન્ડે શી ૬ ભરવી પડશે.

જે માણસ નોકરી નહિ કરતો હોય અને છતાં મેડોલેન્ડઝમાં રહેતો હશે તેણે બીજી સગવડ શોધી લેવી પડશે.

સત્તાધીશો એ વાત બહુ ગાયા કરે છે કે સોફ્રાયાટાઉનમાં મીલ્કતની માલીકી ધરાવનારા થોડાક છે. પરંતુ બાકીના ભવિષ્યમાં માલીકી ધરાવતા થશે તેનું-શું?

મેડોલેન્ડઝ ખરી રીતે એક લેબર કેમ્પ છે કે જ્યાંથી બેથાલ અને રસ્ટન બર્ગના ઘાતકી અને ખુની ફારમરોને અને ખાણોને આફ્રિકન મજુરી પુરી પાડવાનું સરકારને સુગમ થઇ પડશે.

મેડોલેન્ડઝમાં સરકાર જુદા જુદા વર્ગના આફ્રિકનો જેવા કે ઝુલુઓ, ખ્સોસા, સુટો વિગેરેને જુદા પાડવાની પોતાની નીતી અમલમાં મુકી રહી છે કે જેથી આપસ આપસમાં લડાઇઓ જાગે અને કુસંપ કરાવી રાજ્ય કરવા નું સુગમ થઇ પડે.

હીંસા થતી કોંગ્રેસે અટકાવેલી છે નહિ કે સરકારે.

પોપ્યુલેશન રેજીસ્ટ્રેશન

ઇમીગ્રેશન ખાતાં તરફથી જણાવવા માં આવ્યું છે કે પોપ્યુલેશન રેજીસ્ટર ના *N.V.R.* ૩ ફોર્મમાં માણસના નામ કે શીરનામાં માટે જગ્યા રોખવા માં આવી નથી. પહેલા પાના પર પોતાના નામ પછી પોતાના ઘરનું શીરનામું લખવું અને પહેલા પાનાને છેડે વેપાર ધંધાની જગ્યાનું શીરનામું લખવું અને આઠમાં પાના પર પોતા ની સહી કરવી.

કોંગ્રેસે તો લોકોને પોતાની સુચના ઓ પાળવાની હાકલ કરી છે પરંતુ લોકોના જવાબદાર નેતાઓપર પ્રતિ-બંધો મુકાયા છે અને મુકાઇ રહ્યા છે અને એ રીતે નેતાઓને તેઓની પાસે થી છીનવી લેવામાં આવી રહ્યા છે એ જોતાં એ કેટલો વખત નભી શકશે એ જોવાનું રહ્યું છે.

વેચવાના છે

નવસારી સ્ટેશન રોડ પર, બજારમાં ત્યા સોસાયટીઓમાં મકાન અગર ખુલ્લા પ્લોટ લેવા માટે અગર નેશનલ સેવીંગ્સ સર્ટીફીકેટ (આવક વેરાથી મુક્ત વ્યાજ) ખરીદવા લખો:

એમ. જનાર્દન ભટ્ટ,
Authorised Agent For
Government of India
National Saving Certificate.
બાળા સાહેબની હવેલી,
Navsari, Bombay, India.

બુકકીપીંગ, ઇનકમ ટેકસ રીટન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ ક્લીયરન્સ અને ઇનસ્યોરન્સ માટે મળો:

આર. વીઠ્ઠલ

૨૧૩ મેકાસા હાઉસ, ૧૭ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફેરેરાસ્ટાઉન, જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

સોક્રેટીસની સફર

દીદના ગ્રામ્ય જીવન (વિશે લેખો) સવાલ જવાબ રૂપે આ પુસ્તકમાં સોક્રેટીસના વીચારો દર્શાવ્યા છે.

કીમત શી. ૩-૬.
'Indian Opinion', P. Bag,
Phoenix, Natal.

વેસ્ટર્ન એરીયાઝ રીમુવલ પર

'સન્ડે ટાઇમ્સ'ની ટીકા

વેસ્ટર્ન એરીયાઝ રીમુવલના પહેલાં પ્રકરણનો હેવાલ દક્ષિણ આફ્રિકાએ સંતોષ અને ચિંતાની મીશ્ર લાગણીથી વાંચ્યો હશે. સંતોષ એ કે ખસેડવાનું કામ શાંતીથી અને કંઈ પણ હોંસાનો બનાવ બન્યા વિના થયું. ચિંતા એ કે તોફાનની સામે સાવચેતીના ઘણા સખત પગલાં લેવાનું સતાધીશોને જરૂરી જણાયું.

ન્યાય મંત્રીએ ધારાસભામાં જણાવ્યું કે સોફાયાટાઉનમાં અરાજક તત્વોની પાસે બંદુકો હોવાનું જણાયું હતું અને ખુનરેજી થવાનું જોખમ હોવાની તેમને ખાત્રી થઇ હતી. તે અટકાવવાની દેખીતી રીતે પોલીસની પ્રથમ ફરજ હતી. મોટા ભાગના નેટીવ કુટુમ્બો જે પગલાંની વિરૂદ્ધ નહિ હતાં તેના ટેકામાં ૨૦૦૦ જેટલાં સશસ્ત્ર દળની જરૂર પડે એ ઘણુંજ વધારે પડતું જણાય. તેના કરતાંય વધારે પડતો મી. સ્વાર્ટનો આખા જોહાનીસબર્ગ અને રૂડીપુર્ટમાં વીસ દિવસ સુધી જાહેર મેળાવડાઓપર પ્રતિબંધ મુકનારો ઢંઢેરો જણાય.

ડૉ. ફરવુઅર્ડને બધી વસ્તુઓ સખતાઇથીજ કરવી ગમતી જણાય છે. સમજુતીથી અને મુત્સદ્દિગીરીથી કામ લેવાની તેમની પાસે વાત નથી. કોઇ પણ માણસના માલીકીના હક છીનવી લેવામાં નહિ આવે એ મુદ્દો જો સ્વિકારી લીધેલો હોત તો વેસ્ટર્ન એરીયાઝ સ્કીમ સામેના મુખ્ય વાંધાઓમાંનો એક દુર થઇ ગયો હોત. પરંતુ એ તો એપાર્ટહેડના સિદ્ધાંતો, જેને તે એટલા ચુસ્તપણે વળગી રહ્યા છે, તેની વિરૂદ્ધ થએલું ગણાત. જો તેમણે ખસેડવાની કીધા મકાનોના પાછલા ભાગમાં ઝુંપડાઓનેજ મર્યાદિત કરી હોત તો તેમની યોજના સામાન્ય રીતે સ્વિકરાયેલી હોત કારણ તે સ્થળો માનવ વસવાટને માટે દેખીતી રીતે નાલાયક છે—જો કે તેના કરતાંયે વધારે ખરાબ સ્થળો બીજે છે. પરંતુ ડૉ. ફરવુઅર્ડ સ્લમો સાફ કરવાની દ્રષ્ટિએ વિચાર કરતા જ નથી. એપાર્ટહેડના ધોરણે નવરચના કરવાની દ્રષ્ટિએ વિચાર કરે છે.

પ્રધાનની હઠીલી વલણનું પરિણામ એ આવ્યું છે કે લોકોની લાગણી ઘણી ઉશ્કેરાઇ ગઇ છે, જે અટકાવી શકાયું હોત. કાયદાને તો માન આપવું જ પડશે. પરંતુ દક્ષિણ આફ્રીકાએ એક દિવસ શીખવું પડશે કે બળજબરી એકલી જ કામ નથી આવતી. કોઇ પણ દેશથી પોતાની વસતીના દરેકે દરેક વર્ગના રાજી ખુશીથી અપાએલા સહકાર વિના આબાદ કે સુખી નહિ થઇ શકાય.

ના, એ ગોરાના પરાંમાં ગોરાઓનાં ઘરો નથી

વેસ્ટર્ન એરીયાઝના સોફાયાટાઉન પરાંમાં આવેલા આફ્રીકનોએ બાંધેલાં અને આફ્રિકનોની માલીકીના ઘરો છે. આ પરાંને સરકાર બીન-ગોરાઓને હાંકી કાઢી ગોરાનું પરૂં બનાવવા માગે છે.

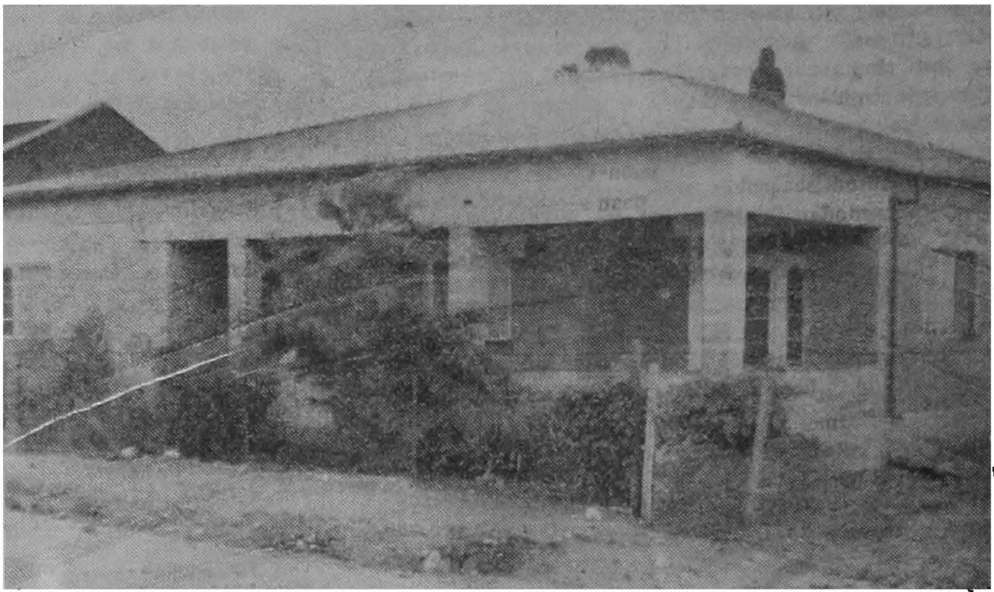

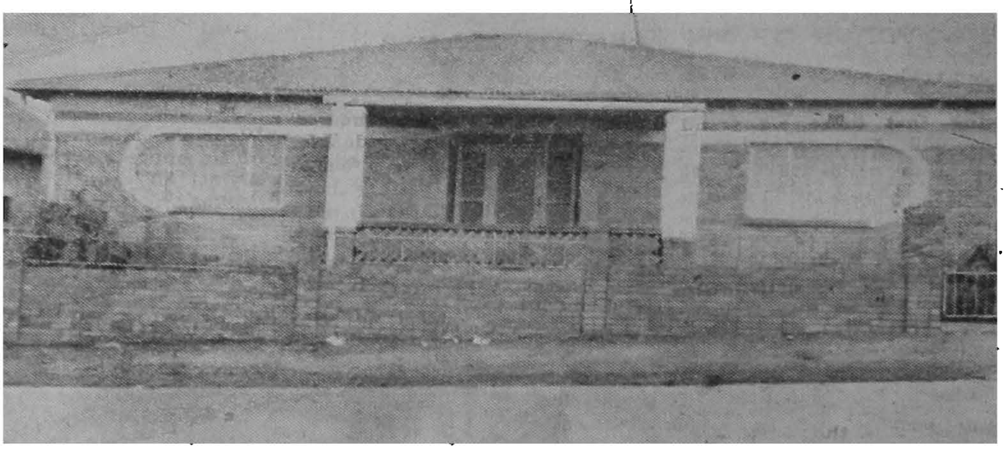

ભારતનો પત્ર

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

કલકત્તા, તા. ૫–૨–૫૫.

કોંગ્રેસ-પ્રમુખ તરીકે ચુંટાયેલા શ્રી ઢેબરભાઇના માનમાં અભૂતપુર્વ સમારંભ રાજકોટ ખાતે થયો હતો. તેમના સન્માન સમારંભમાં સૌરાષ્ટ્રને ગામડે–ગામડેથી માણસો રાજકોટની ધરતિ પર ઉતરી પડયા હતા. જેમને કોંગ્રેસ કે કોંગ્રેસીઓ સામે વિરોધ હતો, તેમને પણ ઢેબરભાઇની વિરૂદ્ધ બોલવાનો મોકો મળ્યો નથી. આમ સૌરાષ્ટ્રમાં સહુના આદરને પાત્ર બનેલી વ્યક્તિનું સન્માન કરવા રાજકોટમાં હજારો સૌરાષ્ટ્રવાસીઓ ઉતરી પડે તેમાં કાંઇ નવાઇ જેવું નથી. આ સમારંભ પ્રસંગે શ્રી ઢેબરભાઇને રૂા. ૩,૧૧,૧૧૧ની થેલી અર્પણ કરવામાં આવી હતી.

* * *

જાણીતી ફીલ્મ અભિનેત્રી શ્રીમતી નિરૂપા-રોયે "પાપ પ્રકાશ" અને એવી બીજી પુસ્તિકાઓના લેખક શ્રી લવજી માંડણ સામે ધાક ધમકી આપીને રૂ. ૫૦૦૦ કઢાવવાના આરોપસર માંડેલા કેસનો ચુકાદો આવી ગયો છે. કેસમાં ફરિયાદ પક્ષ તરફથી જણાવાયું હતું કે, લવજી માંડણે નિરૂપાને જાણીતા સીનેમા ડીરેકટર સાથે સંબંધો હોવાના ખોટા આક્ષેપો તથા તેના ચારીત્ર્યની ટીકા કરતા લખાણો લખ્યા હતા, મજકુર લખાણોની નકલો તેને તથા તેના પતિ કમલ રોયને મોકલવામાં આવી હતી. એ પછી લવજી માંડણે જો તેને રૂ. ૫૦૦૦ની રકમ નં મળે તો વધુ આવાં લખાણો લખવાની ધમકી આપી હતી. આથી શ્રીમતી નિરૂપા રોયે પોલીસને ખબર આપી હતી. પોલીસે કમલ રોયને રૂ. ૨૦૦૦ની નિશાની કરેલી નોટો આપી હતી અને સાથે પોતાનો એક માણસ મોકલ્યો હતો. શ્રી લવજી માંડણને આ રકમ લેવા માટે બોલાવવામાં આવ્યો હતો. લવજીએ મોટરમાં આ રકમ લેતાં, પોલીસે તેમની ધરપકડ કરી આ રકમ કબજે કરી હતી. શ્રી લવજી માંડણે એવો બચાવ કર્યો હતો કે, તેમના એક પુસ્તકનું ચિત્ર ઉતારવાનું હોવાથી આ રકમ તેને આપવાનું નક્કી થયું હતું અને તેના પેટે તેને આ રૂ. બે હજારની રકમ આપવામાં આવી હતી પરંતુ માજીસ્ટ્રેટે આ બચાવ માનવાની ના પાડી તેને ૧૫ માસની કેદ અને રૂ. ૧૦૦૦ના દંડની સજા કરી હતી. તેમના સાથી નટવરલાલ જુરાલાલને આ કામમાં મદદ કરવા માટે ૩ માસની સજા કરવામાં આવી હતી. આ કેસમાં નિરૂપાના પતિ, કમલ રોયે, લવજી માંડણના પત્નિ, "ચિત્ર લેખા"ના તંત્રી શ્રી વજુ કોટક અને બીજા ઘણાઓએ જુબાની આપી હતી. પોતાને થયેલી સજા સામે લવજી માંડણ અપીલમાં જશે.

* * *

પાકીસ્તાનથી હમણાં હમણાં ઘણા મુસ્લિમો વગર પરવાનગીએ ભારતમાં આવી રહ્યા છે. આમાંથી કેટલાક પકડાય છે અને બાકીના ભારતવાસીઓ તરીકે રહી જાય છે. તાજેતરમાં આવી જ રીતે પરવાનગી વગર ચોરી છુપીથી ભારતમાં આવેલા ૧૩ પાકીસ્તાની મોલવીઓની બનાસ કાંઠામાંથી ધરપકડ કરવામાં આવી છે.

* * *

દેશને સમાજવાદી સમાજ તથા અર્થતંત્રની રચના ભણી લઇ જવાનો ઐતિહાસિક નિર્ણય કરીને હીંદી રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસનું ૬૦મું અધિવેશન પૂરૂં થયું. અધિવેશને આ આદર્શની એક યા બીજી બાજુને સ્પર્શતા જુદા જુદા વિષયો પર ચૌદ ઠરાવો પસાર કર્યા હતા.

મદ્રાસ ખાતે જ ૧૯૨૭માં કોંગ્રેસે સંપુર્ણ સ્વરાજ્યના ધ્યેયને પ્રથમ અપનાવ્યું હતું એ સમયે આ સંબંધમાં મહાત્મા ગાંધીએ ચોક્કસ આશંકાઓ વ્યક્ત કરી હતી કેમકે આઝાદીનો અર્થ તેમના મતે માત્ર રાજદ્વારી ગુલામીમાંથી મુક્તિનોજ નહોતો. મદ્રાસ નજીક આવડી ખાતે મળેલી આ છેલ્લી બેઠકમાં પણ ઘણા ખરા વક્તાઓએ ૧૯૨૭માં મહાત્મા ગાંધીએ વ્યક્ત કરેલી આશંકાઓ વ્યક્ત કરીને જણાવ્યું હતું કે આર્થીક સ્વાતંત્ર્યની પ્રાપ્તિ વિના રાજદ્વારી સ્વાતંત્ર્ય નકામું છે. શ્રી. નેહરૂના અદ્‌ભુત વ્યક્તિત્વે સમાજવાદી સમાજરચના અંગેનો ઠરાવ લગભગ સર્વાનુમતે પસાર કરાવ્યો હતો. કોંગ્રેસમાં ઘણા મૂડીવાદીઓ છે, રૂઢી ચુસ્તો છે, પણ શ્રી નેહરૂની સામે પડીને બોલવાની કોઇની હિંમત ચાલી નહોતી. ઘણા કોંગ્રેસી નેતાઓએ ઉલટાનું એમ જણાવ્યું હતું કે, કોંગ્રેસના આગલા ઠરાવોમાં સમાજવાદી સમાજ રચાનાનું ધ્યેય આડકતરી રીતે આવી જતું હતું. પરંતુ સમાજવાદીઓ જયારે કોંગ્રેસમાં હતા અને કોંગ્રેસના ધ્યેય તરીકે સમાજવાદને અપનાવવાની માગણી કરતા હતા ત્યારે તેમની હાંસી ઉડાવવામાં આવતી હતી અને તેમને કોંગ્રેસ છોડીને નવો પક્ષ રચવાની ફરજ પડી હતી. હકીકતમાં તો આ પહેલીજ વખત કોંગ્રેસે પોતાના આર્થીક ધ્યેય તરીકે સમાજવાદને અપનાવ્યો છે. ભારતના બંધારણમાં "ભારતમાં સહકારી રાષ્ટ્ર સમૃદ્ધ સ્થાપવાનું" રાખવામાં આવેલું ધ્યેય અસ્પષ્ટ હતું અને તેના ઘણા જુદા જુદા અર્થો થઇ શકે તેમ હતું.

કોંગ્રેસે અપનાવેલો સમાજવાદ પશ્ચિમી દેશોમાં રૂઢીગત રીતે સમાજવાદનો જે અર્થ કરવામાં આવે છે, તેવો નહિ હોય. કોંગ્રેસના આ નવા આદર્શનો અર્થ એવો નથી થતો કે, ઉત્પાદનના તમામ સાધનોનું રાષ્ટ્રીયકરણ કરીને સંપત્તિની ન્યાયી વહેંચણી કરવામાં આવશે. કોંગ્રેસે ખાનગી મુડીપતિઓ માટે મોટી સંખ્યાના ઉદ્યોગો ખુલ્લા રાખ્યા છે. વધુમાં બીજી ઘણી રીતે પણ તેનો આદર્શ પશ્ચિમી દેશોના સમાજવાદથી જુદો પડે છે.

દેશમાંથી બેકારી નાબુદ કરવા માટે તથા પાયાના કેળવણીના સંપુર્ણ અમલ માટે પણ કોંગ્રેસે દસ વર્ષની મર્યાદા નક્કી કરી હતી. બીજી પંચ વર્ષી યોજના ઘડવાનું કાર્ય કરી રહેલા આયોજકોએ કોંગ્રેસના નવા આદર્શને લક્ષમાં લઇને હવે પોતાની યોજના ઘડવાનું રહેશે.

* * *

અધિવેશનના પ્રમુખ શ્રી ઢેબરભાઇએ જણાવ્યું હતું કે, પસાર કરેલા ઠરાવો ચોકકસ નૈતિક સિદ્ધાંતોના આધારે રચાયેલી સમાજ રચના કરવાના કોંગ્રેસના ધ્યેય ભણી આગે કુચનો ત્રીજો તબકકો છે. પ્રથમ બે તબકકા દ્વારા આઝાદી હાંસલ કરવામાં આવી અને દેશના તંત્રને સંગઠિત અને મજબુત બનાવવામાં આવ્યું હતું. હવે ત્રીજા તબકકામાં સામાજીક-આર્થીક નવ રચનાનું કાર્ય હાથ ધરવાનું છે.

શ્રી નેહરૂએ અધિવેશનમાં આવેલા જંગી માનવ સમુદાયની વિદાય લેતાં કરેલાં પ્રવચનમાં જણાવ્યું હતું કે, કોંગ્રેસીઓએ ચોક્કસ જુસ્સા સાથે પોત પોતાને નમર પાછા ફરવું જોઇએ. આપણે હાથ ધરેલા મહાન કાર્યને પાર પાડવા માટે પગલાં–સતત પગલાં લેવાને તઇયાર થવું જોઇએ.

શ્રી ઢેબરભાઇને ઉષ્માભરી અંજલી આપતાં શ્રી નેહરૂએ જણાવ્યું હતું કે, લોકો શ્રી ઢેબરભાઇ વિષે સુંદર છાપ લઇને પાછા જશે. કોંગ્રેસીઓનું એ સદ્‌ભાગ્ય છે કે, શ્રી ઢેબરભાઇ કોંગ્રેસ પ્રમુખ તરીકે ચુંટાયા. તેમણે અધિવેશનનું સંચાલન કાર્ય સાધકતા અને વિવેકથી કર્યું છે. એટલુંજ નહિ પરંતુ સાથો સાથ નમ્રતા અને શીસ્તના ગુણો પણ દાખવ્યા છે.

તેમ કોંગ્રેસીઓને એ હકીકતની યાદ આપી હતી કે, જુના પેઢીના માણસો પોતાનામાં શક્તિ અને તાકાત હશે ત્યાં સુધી શુભ કાર્યો કરતા રહેશે, કેમકે તેમનામાં ભારત માટે કાંઇક કરવાની તમન્ના છે. આમ છતાં એ યાદ રાખવું જોઇએ કે, તેઓ હવે જીંદગીના છેલ્લા વર્ષોમાં છે. એટલે કોંગ્રેસ પોતાની નવરચના કરે અને તેનું સુકાન એવી વ્યકિતના હાથમાં હોવું જોઇએ કે જેનામાં શકિત અને જુસ્સો હોય અને જે ભુતકાળની પેઢી નહિ પરંતુ વર્તમાન અને ભાવિ પેઢીનું પ્રતિનિધિત્વ ધરાવતી હોય.. મને વિશ્વાસ છે કે, કોંગ્રેસનું નાવ શ્રી ઢેબરભાઇના હાથમાં સલામત છે. હું ઢેબરભાઇને મારી તથા અન્ય કોંગ્રેસીઓની વફાદાર સેવાની ખાતરી આપું છું..

કોંગ્રેસે પસાર કરેલા ઠરાવો લોકોને વચન આપવા સમાન છે. આજે સમગ્ર વિશ્વની નજર ભારત ભણી છે કેમકે આપણે જે રીતે આઝાદી પ્રાપ્ત કરી અને જે હિંમતથી આપણે બીજાઓના વિચારોને શરણે થયા વિના આપણા પોતાના વિચારો પ્રમાણે વર્તીએ છીએ તે સુચક છે.

આમ કોંગ્રેસ દેશને ઉદ્દામવાદ ભણી લઇ જવાનો ઐઇતિહાસિક નિર્ણય કરીને વિખરાઇ હતી.

* * *

પાકીસ્તાનના ગવર્નર જનરલ જ. ગુલામ મહમદ અને પાકીસ્તાનના ત્રણ પ્રધાનો ડૉ. ખાન સાહેબ, જ. ઇસ્કંદર મીરઝા, અને ચૌધરી મહમદ અલી (નાણા પ્રધાન) ભારતના પ્રજાસત્તાક દિનની ઉજવણીમાં ભાગ લેવા માટે દિલ્હી આવ્યા હતા. કોંગ્રેસી નેતાઓ સાથે ભારતને આઝાદ કરાવવા માટે અનેકવાર જેલ ભોગવી ચુકેલા ડૉ. ખાન સાહેબને પાકીસ્તાનની સ્થાપના પછી મુસ્લિમ લીગ વાળી સરકારે જેલ ભેગા કર્યા હતા. વર્ષો સુધી કારાવાસ ભોગવ્યા પછી પાકીસ્તાનના સત્તાધીશોને ભાન થયું કે આ વ્યકિતનો સાથ લેવા જેવો છે અને તેમને પ્રધાન મંડળમાં લેવામાં આવ્યા. તેમના ભાઇ ખાન અબ્દુલ ગફારખાન (સરહદના ગાંધી)ને જેલમાંથી તો છોડી મુકવામાં આવ્યા છે. છતાં હજી તેમને સરહદ પ્રાંતમાં જવાની મનાઇ છે. ડૉ. ખાન સાહેબ અને સરહદના ગાંધીએ પાકીસ્તાન સહિત સમગ્ર ભારતની આઝાદી માટે આપેલા ભોગોને હજી ભારતની પ્રજા ભુલી નથી. આ બંને લોક નેતાઓ પ્રત્યે હજી એવું ને એવું માન છે. ડૉ. ખાન સાહેબ દિલ્હીના વિમાન મથકે ઉતર્યા કે લોકો તેમના પગમાં પડવા લાગ્યા. હાર તોરાનો તો કાંઇ પાર ન હતો. જ. ગુલામ મહમદનો પણ ભવ્ય સત્કાર કરવામાં આવ્યો હતો. શ્રી નેહરૂ અને અન્ય પ્રધાનો જાતે તેમને લેવા ગયા હતા. જ. ગુલામ મહમદની તબિયત સારી રહેતી નહોતા છતાં તેઓ દિલ્હી આવ્યા એ હકીકતની કદર કરવામાં ૨૬મીની–પ્રજાસત્તાક દિનની ઉજવણીની ધમાલ પછી શ્રી નેહરૂને લંડન જવાની તડામાર તઇયારી કરવાની

હતી. આમ છતાં ભોજનના સમયમાં અને થોડાક વધુ સમય ફાજલ પાડીને ભારત અને પાકીસ્તાનના આ નેતાઓએ બંને દેશો વચ્ચે ઝગડારૂપ બનેલા પ્રશ્નોની અને ખાસ કરીને કાશ્મીરના પ્રશ્નની ચર્ચા કરી હતી. આ પ્રસંગે કાશ્મીરના વડા પ્રધાન બક્ષી ગુલામ મહમદ પણ દિલ્હીમાં હાજર હતા. કોઇ પણ પ્રશ્નની વિગતોમાં ઉતરવાનો તો શ્રી નેહરૂને સમય ન હતો. આમ છતાં જ. ગુલામ મહમદની મુલાકાતથી બંને દેશો વચ્ચે સારા પ્રમાણમાં શુભેચ્છા ઉત્પન્ન થઇ છે અને માર્ચ માસમાં દિલ્હી ખાતે ભારત અને પાકીસ્તાનના વડા પ્રધાનો વચ્ચેની ચર્ચા માટેનો માર્ગ સરળ બન્યો છે. હજી આ ચર્ચાનું કંઇ શુભ પરિણામ આવવા વિષે વધુ પડતી આશા રાખવાનું વાજબી નહિ લેખાય.

પાકીસ્તાની નેતાઓની દિલ્હીની મુલાકાત અને ભારતીય ક્રીકેટ ટુકડીની પાકીસ્તાનની મુલાકાતથી બંને દેશો વચ્ચેનું વાતાવરણ સુધર્યું છે. લાહોર ખાતે હીંદી અને પાકીસ્તાની ક્રીકેટ સંઘો વચ્ચે ટેસ્ટ મેચ રમાઇ ત્યારે હીંદીઓને વગર પાસપોર્ટે લાહોર જવાની છુટ આપવામાં આવી હતી. આ છુટનો બાવીસ હજાર હીંદુઓ અને શિખોએ લાભ લીધો હતો. વર્ષો પછી તેઓ પોતાના મુળ વતનને જોવા પામ્યા હતા. લાહોરમાં જઇ પોતાના મકાનો, જેમાં હાલ તો મુસ્લિમો વસે છે, તેને જોઇ આવ્યા હતા. ઘણા હીંદુ-શિખો લાહોર ગયા છતાં ત્યાં એક પણ અનિચ્છનીય બનાવ બન્યો નહોતો, એટલુંજ નહિ પણ સ્થાનિક મુસ્લિમોએ તેમનો સત્કાર કર્યો હતો. આ હકીકત પરથી એક વસ્તુ દેખાઇ આવતી હતી કે, બંને દેશની આમ પ્રજા જુની વાતો ભુલી જવા માગે છે. પરંતુ રાજદ્વારી નેતાઓજ હવે સળગતું લાકડું રાખવા માગે છે.

* * *

પ્રજાસત્તાક દિનની ઉજવણી પછી શ્રી નેહરૂ લંડન ખાતે મળનારી રાષ્ટ્રસમુહના દેશોની પરિષદમાં ભાગ લેવાને ઉપડી ગયા હતા. એ દરમીયાન ફોર્મોસાના પ્રશ્ને ગંભીર સ્વરૂપ ધારણ કર્યું. ચીનની સરકાર ફોર્મોસાનો કબજો લેવાને કૃતનિશ્ચત છે. છેલ્લાં મહાયુદ્ધ પછી અમેરિકા, બ્રિટન અને બીજી પશ્ચિમી સત્તાઓએ ફોર્મોસા ચીનની માલીકીનું રહે એમ ઠરાવ્યું હતું અને તેનો કબજો ચીનને સોંપ્યો હતો. એ વખતે સમગ્ર ચીનમાં સત્તાપર ચાંગ કાઇ શેક હતો. આ પછી સામ્યવાદીઓ સત્તા પર આવ્યા અને ચાંગને નાસીને ફોર્મોસામાં આશ્રય લેવો પડયો. હવે અમેરીકા કહે છે કે, ફોર્મોસા ચીનના હાથમાં ન જવું જોઇએ અને જો ચીન તેના પર હુમલો કરશે તો અમેરિકા ફોર્મોસાનો બચાવ કરવા લડાઇમાં ઉતરશે. બ્રીટન અને બીજા પશ્ચિમી દેશો અમેરીકા પાછળ ઘસડાય છે. ચીને હુમલા માટે જંગી તઇયારીઓ કરી રાખી હતી અને અમેરિકાએ ફોર્મોસાનો બચાવ પોતે કરશે એવી જાહેરાત ન કરી હોત તો અને કદાચ હુમલો કરી પણ નાંખ્યો હોત. જો ચીન અને અમેરિકા વચ્ચે સીધી અથડામણ થાય તો તેમાંથી વિશ્વયુદ્ધ જાગવાનો સંભવ છે, કેમકે ચીનને મદદ કરવાને રશિયા અને બીજા સામ્યવાદી દેશો બંધાયેલા છે, જ્યારે અમેરીકાને મદદ કરવાને પશ્ચિમી દેશો બંધાયેલા છે. અમેરિકા અને ચીન બંનેએ પોતપોતાના વલણ અંગે શ્રી નેહરૂને વાકેફ રાખ્યા હતા. શ્રી નેહરૂએ ચીનના વડા પ્રધાન પર એક અંગત પત્ર લખીને ફોર્મોસા અંગે કાંઇ ઉતાવળું પગલું ન લેવાનો આગ્રહ કર્યો હતો. શ્રી નેહરૂ લંડન જવા ઉપડયા એ પહેલાં તેમના આ પત્રનો જવાબ મળ્યો હોવાનું જણાય છે. લંડન પરિષદમાં ફોર્મોસાના પ્રશ્ન આગળ બીજી બધી બાબતો ઢંકાઇ જશે. આ પરિષદમાં શ્રી નેહરૂ મહત્વનો ભાગ ભજવશે એ દેખીતું છે.

* *

મહાત્મા ગાંધીના ૭મા શહીદ દિને ભારતની પ્રજાએ રાષ્ટ્રપિતાને ભવ્ય અંજલી આપી હતી. આ દિવસે પ્રાર્થના, સમુહ કાંતણ, રચનાત્મક કાર્ય વગેરેનો કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો. સૌરાષ્ટ્રે આ દિવસ હરીજન ઉદ્ધાર અને રચનાત્મક કાર્યોદ્વારા ઉજવ્યો હતો. શહીદ દિને સૌરાષ્ટ્રમાં જુદા જુદા શહેરોમાંથી કાર્યકરો પગ પાળા યાત્રાએ નીકળ્યા હતા. તેઓ માર્ગમાં ભુદાન અને રચનાત્મક કાર્ય કરતા કરતા કુંડલામાં મળનારી સર્વોદય પરિષદમાં ભાગ લેવા જશે. આઝાદીની લડતમાં ભાગ લેનાર અને શહીદ થનાર વ્યક્તિઓને અંજલી આપવાના દિન તરીકે પણ મહાત્માજીની મૃત્યુ તિથિનેજ પસંદ કરવામાં આવી હતી. એટલે એ દિવસે શહીદોના માનમાં ૧૧ વાગ્યે બે મિનિટ સુધી બધો વાહન વ્યવહાર અને કામ કાજ થંભાવીને શાંતી જાળવવામાં આવી હતી.

દીલ્હીમાં વહેલી સવારથીજ રાષ્ટ્રપતિ ડૉ. રાજેન્દ્રપ્રસાદ, ઉપરાષ્ટ્રપતિ, કેન્દ્ર અને દીલ્હીના પ્રધાનો અને અન્ય આગેવાનો સહિત હજારો માણસો બાપુને અંજલી આપવાને રાજઘાટ ખાતે પહોંચી ગયા હતા. રાજઘાટ ખાતે બાપુની સમાધીને સ્વસ્તિક અને ઓમના આકારે પુષ્પો ગોઠવીને શણગારવામાં આવી હતી. વચ્ચે પુષ્પો વડે બાપુના છેલ્લા ઉદ્‌ગારો "હે, રામ!" પુષ્પોથી લખવામાં આવ્યા હતા. લોકો નાના નાના જુથમાં રામધુન બોલતા રાજઘાટ ખાતે આવ્યા હતા. અને સમાધીને નમસ્કાર કરીને વ્યવસ્થિત રીતે ચાલ્યા જતા હતા. રાજઘાટ ખાતે જુદા જુદા ધર્મના પુસ્તકોમાંથી પ્રાર્થના વાંચન ઉપરાંત સમુહ કાંતણનો કાર્યક્રમ પણ રાખવામાં આવ્યો હતો. બિરલા હાઉસ, જ્યાં મહાત્માજી ઢળી પડયા હતા, ત્યાં પણ પ્રાર્થના રાખવામાં આવી હતી.

રોબિન્સન ક્રૂઝોની આપવીતી

(ગતાંકથી ચાલુ)

(૬)

હવે મારો ઘરસંસાર ઠીક ઠીક ગોઠવાઇ ગયો હતો. શિકાર અને ખેતી ઉપરાંત રાચરચીલું બનાવવું, ઘરની મરામત કરવી, વગેરે અનેક કામમાં મારો દિવસ પૂરો થતો. વચ્ચે વખત કાઢીને ધીમે ધીમે મેં મારા રાજ્ય જેવા આખા ટાપુને પણ જોઈ કાઢયો.

વળી એક બીજો ધંધો સૂઝયો. એક વાર વર્ષામાં હું માંદો પડયો. ઘરમાં પડયા પડયા નવરા શું કરવું? મને ટોપલીઓ બનાવવાનું મન થયું. મારા ટાપુમાં વરસમાં બે ફસલ આવતી, તેથી હવે ધાન તો ખૂબ થવા લાગ્યું હતું. ટોપલી ટોપલા બનાવું તો ભરવા કામ લાગે, એ પણ કારણ હતું. નાનો હતો ત્યારે પટ પટ ટોપલી ગુંથનારોને હું જોયા કરતો. હવે મેં જાતે તે કામ કરવા માંડયું. પાતળી ડાળીઓ કાપી લાવી તેની ટોપલી મેં ગુંથી. એમ કરતાં પહેલી ટોપલી તઇયાર થઇ તે જોઇને મારો આનંદ માતો નહોતો. પછી તો, ગરમીની નવરાશના દિવસોમાં, દર વરસે હું ખપજોગી ટોપલીઓ ગુંથી લેતો.

અનાજ દળવા માટે ઘંટીનું શું કરવું, એ પણ પ્રશ્ન ઉઠયો. એક મજબુત લાકડું ખોળી કાઢી તેનો ખાંડણિયો ને સાંબેલું બનાવ્યાં. મારો લોટ એનાથી ખાંડીને કરતો, અને વહાણ પરથી એક જાળીદાર કપડું મળ્યું હતું તેની ચાળણી બનાવી.

મારાં કપડાં પણ હવે કયાં સુધી ચાલવાનાં હતાં? તે હવે ફાટવા આવ્યાં હતાં. શિકારનાં ચામડાં સુકવીને હું સંઘરી રાખતો હતો. તેમાંથી નરમ જોઇને એક ચામડાનો ડગલો, ટોપી વગેરે બનાવ્યાં. તેની એક છત્રી પણ બનાવી, તે મને તાપ અને વરસાદ બેઉમાં ચાલતી. આદિ જમાનાનાં આ મારા કપડાંમાં હું કેવો દેખાતો

બે અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૫ ફેબ્રુઆરી–માર્ચ	હીંદુ ૨૦૧૧ માઘ–ફાગણ	મુસલમાન ૧૩૭૪ હીજરી ૨૦/૦૭	પારસી ૧૩૨૪ મહેર આમાં	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.	ધાર્મીક તહેવારો–ઉત્સવો
શુક્ર	૨૫	સુદ ૩	૧	૨૭	૫–૪૨	૬–૩૮	
શની	૨૬	,, ૪	૨	૨૮	૫–૪૨	૬–૩૮	
રવી	૨૭	,, ૫	૩	૨૯	૫–૪૨	૬–૩૮	
સોમ	૨૮	,, ૬	૪	૩૦	૫–૪૩	૬–૩૭	
મંગળ	૧	,, ૭	૫	૧	૫–૪૩	૬–૩૭	
બુધ	૨	,, ૯	૬	૨	૫–૪૩	૬–૩૭	
ગુરૂ	૩	,, ૧૦	૭	૩	૫–૪૪	૬–૩૭	
શુક્ર	૪	,, ૧૧	૮	૪	૫–૪૪	૬–૩૬	આમલકી એકાદશી
શની	૫	,, ૧૨	૯	૫	૫–૪૪	૬–૩૬	
રવી	૬	,, ૧૩	૧૦	૬	૫–૪૪	૬–૩૬	
સોમ	૭	,, ૧૪	૧૧	૭	૫–૪૫	૬–૩૬	
મંગળ	૮	,, ૧૫	૧૨	૮	૫–૪૫	૬–૩૫	હુતાશની
બુધ	૯	વદ ૧	૧૩	૯	૫–૪૫	૬–૩૫	
ગુરૂ	૧૦	,, ૨	૧૪	૧૦	૫–૪૫	૬–૩૫	

હોઇશ! પણ મારા સિવાય મને ત્યાં જોનાર પણ કોણ હતું! મને તો તે બહુ જ ગમતાં, કારણ કે તેમનાથી મારૂં કામ બરોબર ચાલતું હતું.

(૭)

એમ મારો સંસાર ગોઠવાઇ ગયો. વરસોનાં વરસો કાઢવામાં પણ હવે કશી મુશ્કેલી આવે તેવું લાગતું નહોતું. માત્ર એક વાતનું દુઃખ હતું અને તે એ કે, હું એકલો હતો! તેથી ઇશ્વરે આપેલી જીભ અહીં ન આપ્યા બરોબર જ હતી. ભાંગેલા વહાણમાં એક કુતરો જ જીવતો રહેલો હતો, તેણે મને સાથ આપ્યો અને મેં એને આપ્યો. એ જ એક મારો સહવાસી હતો. ઉપરાંત, મેં ટાપુ ઉપર આવીને એક પોપટ અને બિલાડી પાળ્યા હતાં. પોપટને મેં મારૂં નામ બોલતાં શીખવ્યું હતું. 'બિચારો ક્રુઝો' તે બોલે એ સાંભળી હું રાજી થતો થતો. આ મારાં સહવાસીઓથી મને કાંઇક શાંતિ વળતી.

થોડાંક વર્ષો બાદ ઇશ્વરે મને માણસ-મિત્ર પણ મોકલી આપ્યો. તે મને શુક્રવારને દિવસે મળ્યો હતો, તેથી મેં એનું નામ શુક્રો—'ફ્રાઇડ' પાડ્યું હતું. આખી જીંદગી એ મારા વફાદાર નોકર તરીકે મારી જોડે રહ્યો. એ માણસ પાસેના જંગલી લોકના ટાપુનો રહેવાસી હતો. આ નિર્જન ટાપુ પર તે ક્યાંથી આવ્યો, મને કેવી રીતે મળ્યો, એ વળી મારા જીવનનું એક સ્વતંત્ર અને રોમાંચક પ્રકરણ છે. મારી લાંબી આપવીતીમાં મેં એ વર્ણવ્યું છે, તે વાંચજો. અહીં તો હવે હું મારી છેવટની વધામણી કહી દઇશ:

છેવટે પરમેશ્વરે મને અહીંની કેદમાંથી છોડ્યો. એક દિવસ, એક વહાણ દેખાય છે, એવી વધામણી મારા શુક્રાએ મને આપી એ વહાણના ખલાસીઓએ કપ્તાન સામે તેના જ સાથીઓએ બંડ કર્યું હતું અને તેઓ તે બિચારાને મારી નાખવા માગતા હતા. તેને સારે નસીબે, અચિંતી મારી અને શુક્રાની મદદ એને મળી ગઇ, અને એ બચી ગયો. આથી એ વહાણ મારૂં જ જાણે થઇ ગયું! એમાં બેસી, ઇ. સ. ૧૬૮૭ની ૧૧મી જુને, એટલે કે એ ટાપુ પર ૨૮ વર્ષ રહ્યા બાદ, હું સ્વદેશ પહોંચ્યો. તરત હું મારાં માબાપને મળવા ગયો. પરંતુ તેઓ તો ગુજરી ગયાં હતાં!

પછી હું દેશમાં લગ્ન કરીને રહેવા લાગ્યો. છતાં જન્મારાની ટેવ ઓછી જ જતી રહે! એટલે માડાગાસ્કર, હીંદ, ચીન વગેરે દેશોની સફર કરવા ઉપરાંત, મારા પેલા જુના ટાપુને પણ જોઇ આવ્યો. હવે ઇ. સ. ૧૭૦૫ની સાલ થઇ છે. એટલે કે, હું ૭૩ વર્ષનો થયો છું. હવે તો એક જ અને છેલ્લી તથા સૌથી લાંબી સફરની વાટ જોઉં છું, અને તે ઇશ્વરના ઘરની. એમાં મને કશો અચંબો કે ઉચાટ નથી; મને આશા છે કે, શાંતિ અને સંતોષની સાથે હું આ છેલ્લી સફરે જઇશ.

સંપુર્ણ મગનભાઇ દેસાઇ.

લગ્ન

જોહાનીસબર્ગના જુના અને જાણીતા મુળજીભાઇ નથુભાઇ જેઓ હાલ સ્વદેશમાં પોતાને ગામ તરભોણમાં છે, તેમના પુત્ર શ્રી ચુનીલાલભાઇ જે પોતાના પિતાશ્રીનો સ્મોલ સ્ટ્રીટમાં તમાકુનો વેપાર ચલાવે છે, તેમના પુત્ર શ્રી દિનકરભાઇના શુભ લગ્ન જોહાનીસબર્ગના શ્રી લાલભાઇ ભીખાભાઇ (ઉર્ફે શ્રી ભમાભાઇ મંછાભાઇ) ના સુપુત્રી શ્રીમતી વનિતાબેન સાથે જોહાનીસબર્ગના પાટીદાર હોલમાં ફેબ્રુઆરી તા. ૧૩મીના થયાં હતા.

ગુજરાતી પ્રેસનું સંવત ૨૦૧૧ નું પંચાગ

કીંમત શી. ૫–૬

પોસ્ટેજ યુનીયનમાં પે. ૩

યુનીયન બહાર પે. ૬

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ

સ્વર્ગસ્થ શ્રી નારણદાસ કુંવરજી

લ્યુસ્ટ્રીખાટ (નોર્ધન ટ્રાંસવાલ)ની જુની અને જાણીતી સ્ટેડી કુંવરજી મોરારજી એન્ડ કુ. ના માલીક જેમનું તા. ૨૯–૧–૫૫ના ૬૬ વર્ષની વયે અવસાન થયું. તેમના અવસાનનો હેવાલ ગયા અંકમાં પ્રસિદ્ધ થયો હતો.

---

૧૧ પુસ્તકોનો સેટ

આ સેટમાં વિવિધ પુસ્તકો તમને વાંચવા મળશે. પુસ્તકો મોટાઓ માટે છે.

કીમત ફકત પા. ૧–૧૯–૦

અમારા નિશાળ ઉપયોગી પુસ્તકો

ઇતીહાસ

દેશ વીદેશ ભા. ૧	૨	૯
ગુજરાતનું ગઉરવ	૧	૯
હીંદના ઇતીહાસની રૂપરેખા ભા. ૧	૨	૨
દેશ દીપકો	૨	૦

ભુગોળ

આર્થીક ભુગોળ	૫	૯
ભુગોળ પરીચય ભા. ૩	૧	૧૦
" ભા. ૪	૨	૩

વાંચન માટે સાહીત્ય

પ્રાચીન ૭ સમયરસ કથાઓ	૧	૯

અંક ગણીત

અંકગણીતના મુળ તત્વો	૨	૦
મીડલ સ્કુલ અંકગણીત ભા. ૧	૨	૯
મારું ગણીત ભા. ૧	૧	૩
" " ભા. ૩	૧	૬
" " ભાગ ૪	૨	૦

સુલેખન માળા આ માળામાં નીચલા ચાર પુસ્તકો આવે છે. એ પુસ્તકો દ્વારા બાળકો જ્ઞાન મેળવે છે.

સુલેખન તાલીમ વર્ગ

" " ધોરણ ૧–૨–૩–૪		
પ્રત્યેકની કીંમત	૧	૦

નવયુગ વાચન માળા

પુસ્તક બીજું	૨	[illegible]
પુસ્તક ત્રીજું	૨	[illegible]
" ચોથું	૨	૩

ચાલો લખીએ

શ્રેણી ૧	૧	૩
" ૨	૧	૩
" ૩	૧	૬
" ૪	૧	૬
" ૫	૧	૮
" ૬	૧	૮
" ૭	૧	૮

Obtainable from:

'INDIAN OPINION'

Private Bag,

Phoenix, - Natal.

Phone 22905 Tel. ADD. : "GANDABHAI"

The Home Of
INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their **POSTAL ORDER** with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઈની કીંમત ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટેજ ઉમેરવા વિનંતી છે.

ના. રોડેશીયા શી. ૧–૦ રતલે. સધર્ન રોડેશીયા ૯ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET,
DURBAN.

PHONE 33-2651

MASTER BROS.
(PTY) LTD.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES
33 West Street, JOHANNESBURG.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ
હોલસેલ મરચન્ટસ એન્ડ ડાયરેકટ ઇમ્પોર્ટસ

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, ફુલન રગ્સ. બ્લાન્કેટસ—બધી બાજો માટે જાત જાતનો માલ. તેર્ગાજ કેપડીબીન જ્યોરજેટ સાડીઓ વીગેરે માટે હમારે ત્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા ભલામણ છે.

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.
ફોન : ૩૩–૨૬૫૧

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

મુસાફરી. વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘરે બેઠા અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા, યોર્કશાયર ઈનસ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 29e Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

સોપારી સાથે ખાવાના પાન

પાનનો ઓર્ડર મોકલતી વખતે ઉગાડનાર ને પરબારૂં લખતાં નહિ ચુકશો.

કોઈ પણ જાતના અને કોઇ પણ જથામાં હોલસેલ ભાવે.

આખું વર્ષ પુરા પાડીશું.

અજમાવી ખાત્રી કરી જુઓ.

નીચેના શીરનામે લખવાનું નહિ ચુકશો:

COTTON LANDS BETEL LEAVES GROWERS CO.,
P. O. Box 7,
VERULAM, NATAL.

લગન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાકટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિકટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર – ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

ડરબનનું ટકાઉ આદુ ૧૦ પેની રતલ, મોટી કળીનું લસણ શી. ૧–૬ રતલ, અથાણા માટે કાચી કેરી શી. ૫–૦ ૧૦૦. પાપડ શી. ૮–૦ ૧૦૦. પોસ્ટેજ જુદુ.

કપુરી અને સેવતી પાન શી. ૫ રતલ; પોસ્ટેજ જુદું. ગોળ બાસ્કીટ શી. ૧૦–૬ ડઝન; લાંબી અને સ્કવેર બાસ્કીટ શી. ૧૬ ડઝન.

હમો ચોખા, દાળ વિગેરે દરેક જાતની ગ્રોસરી અને મસાલો રાખીએ છીએ.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.
WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
P. O. Box 251. DURBAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડરેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડરેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશા તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY
51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

K.M.Lodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

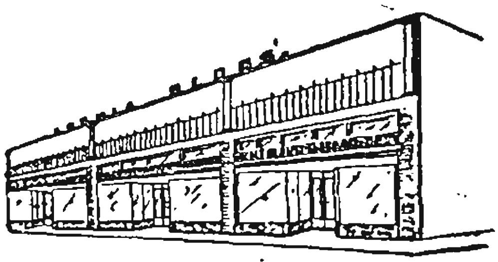

22 ct Jewellery made to order in latest designs

બાવિસ કેરેટ

સોનાના દાગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયલું કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીયે છીએ.

નેકલેસ, જુદી જુદી ડીઝાઇનની બંગડી અંકોડા, સાડીની પીન, વીટી બકલ્સ એરીંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

જોઇએ છે હાડકાં

તમારાં સ્ટેશન કે સાઇડીંગે પહોંચતાં કરવા માટે
અમે ટનના
પા. ૭ આપીશું

ખાલી બેગો રેલ ફીરાયું ભરી પાછી મોકલી આપીશું
વધુ વિગતો માટે લખો:

THE
BULLBRAND FERTILIZERS LTD.
SARNIA NATAL.

દીવા[illegible] બાદ મળેલા નવીન પુસ્તકો

ભાવમાં ખાસ ઘટાડો કરવામાં આવ્યો છે. વ્હેલો તે પ્હેલો.

	શી.	પે.
(૧) ચરિત્ર રત્નો ભાગ. ૧-૨	૨૨	૬
(૨) રસીલાનું રસોડું	૧૩	૬
(૩) ભગવદ્ગીતા	૪	૯
(૪) નવગ્રહ વિધાન (ગ્રહોની શાન્તી માટે)	૪	૯
(૫) સોળ સોમવારની કથા	૨	૬
(૬) શીવ પાર્વતીની પ્લાસ્ટર કાસ્ટ મુર્તી (રતને માટે)	૧૫	૬
(૭) સત્યનારયણની કથા	૨	૬
(૮) ચંડી પાઠ	૫	૬
(૯) દેવ દેવીઓનો આરતી ચાર્ટ (હિંદીમાં)	૩	૯
(૧૦) નકશાઓ, હીંદુસ્તાન અને પાકીસ્તાન જુદા નકશાઓ	૫	૦
(૧૧) નાની નાની નવલીકાઓ પાંચનો સેટ.	૧૦	૬

ચમકતી ચંદા, મન્દુલાલા, મારી પાડોશણ, ચતુરબાજીના પરાક્રમો, સાહસ કથા, બુધ્ધી સાગર, ગગો પરણાવ્યો વિગેરે.

Obtainable from:

BHARAT MUSIC SALOON
AND BOOKSELLERS
(Corner Grey & Lorne Streets)
286 Grey Street,
Phone: 26070.
DURBAN.

એટલું તમે જાણો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની
સન લાઇફ ઓફ કેનેડા
ઉપરોક્ત કંપનીના હમો સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.
ઉપરાંત
દક્ષિણ આફ્રીકાની વરિષ્ઠ અદાલતની કેપ ઓફ ગુડ હોપ પ્રોવીન્સીયલ ડીવીઝનના સરકાર તરફથી નીમાયેલા અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી ભાષાન્તરકાર છીએ તેમજ અત્રેની ઇમીગ્રેશન અંગેનું કોઈ પણ જાતનું કામકાજ વિના વીલંબ ત્વરીત ગતીએ થઈ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000 000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance.

Consult us first.

C. C. PALSANIA
GENERAL AGENT
Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.
Sworn Translator.
100 Sir Lowry Road, — CAPETOWN
P.O. Box 4624. Phone 32390

સુંદર નવી નવલ કથાઓ

માનવતાના લિલામ લેખીકા હેરીયેટ બિચર અનુવાદક શશીન ઓઝા	૧૫	૦
સાથી રા. ના. પાઠક	૧૨	૦
ખાંડેકરના પુસ્તકોનો અનુવાદ		
સોનેરી છાયા	૧૦	૦
સ્વપ્ન સૃષ્ટી	૧૦	૦
આશામીનારા	૧૨	૦
છાયા પ્રકાશ	૧૨	૬
ર. મ. દેસાઇ કૃત		
દિવ્યડી	૧૨	૦

Obtainable from:

INDIAN OPINION.
P/Bag, Phoenix, Natal.